Evalueringsrapport om de midlertidige afprøvninger på Frederiksø, Svendborg.

Svendborg Kommune

Indholdsfortegnelse

RESUME 3
INDLEDNING 4
RAMMERNE OMKRING DE MIDLERTIDIGE AFPRØVNINGER 7
De første partnerskabsaftaler *7*
Næste runde af partnerskabsaftaler *9*
Erfaringer med det maritime scenarie *15*
Erfaringer med det kulturelle scenarie *15*
Erfaringer med outdoor scenariet *17*
Leg med på kajen *18*
Opsummering *18*
LIVET PÅ FREDERIKSØEN 22
En (u)åben ø *24*
Rodet og råt *26*
Hvordan kommunikerer man åbningen af en ø? *28*
Over broen – og hva' så? *30*
Store armbevægelser for en lille ø *32*
En ny del af Svendborg? *34*
Et element af bosætning *36*
Perspektiver til den fremtidige udvikling af det kulturelle område *37*
KONKLUSION 40
ANBEFALINGER 42
METODE 44

Svendborg Kommune
Plan og Erhverv
februar 2019

Resume

Denne evaluering belyser de midlertidige afprøvninger på Frederiksøen i Svendborg. Størstedelen af de midlertidige afprøvninger blev igangsat i midten af 2016 og har til og med december 2018 eksisteret i omkring 2,5 år. Evalueringen danner en del af grundlaget for beslutningen om den fremadrettede udvikling af området, efter de midlertidige afprøvninger i udgangen af 2019 afsluttes.

Evalueringen har undersøgt, hvorvidt de midlertidige afprøvninger af de tre feasibilitystudier, hhv. ”*Svendborg Havn, Maritim Attraktion*”, ”*Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø*” og ”*Frederiksø Outdoor Center*” har været med til at skabe liv på Frederiksø og hvorvidt der er grundlag for at udvikle Frederiksø inden for en af de tre retninger eller flere sideløbende. Evalueringens indsigter og konklusioner er tilvejebragt igennem kvantitative og kvalitative metoder og analyser, der er udført fra primo september til medio december.

Flest kulturelle afprøvninger
Evalueringen viser, at der primært har været afprøvninger som er sammenlignelige med studiet ”Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø”. Dette på trods af, at der fra administrationens side har været flere forsøg på at etablere midlertidige afprøvninger indenfor studierne med outdoor og den maritime retning.

Størstedelen af de adspurgte er positive omkring afprøvningerne
Borgere og udvalgte interessenter i Svendborg udtrykker i overvejende grad begejstring omkring de midlertidige afprøvninger, og størstedelen af de adspurgte sætter pris på de kulturelle aktiviteter, og synes i høj grad at det er et spændende område som indbyder til deltagelse og ophold.

Et element af bosætning
De midlertidige afprøvninger har også et bosætningselement. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at de kulturelle aktiviteter har haft en betydning for manges valg om at bosætte sig i Svendborg

For råt eller hot?
Mange af de adspurgte nævner det rå og rodede som en væsentlig karakteristik ved de midlertidige afprøvninger. Det varierer dog hvad de adspurgte synes om det: nogle mener at det er med til at gøre området til noget særligt og tiltrækkende, mens andre mener at det gør det til noget utiltrækkende.

Bylivet på øen
De fleste adspurgte synes, at den kulturelle del af Frederiksø bidrager med et godt byliv, at området har et positivt ry og er trygt at færdes i. Nogle mener dog også, at den form for byrum med det tilhørende byliv ligeså godt kunne ligge andre steder i Svendborg end på Frederiksø.

Hvad vil folk have?
Hvis der skulle skabes mere liv ved at få folk til at bruge området mere, efterlyser de fleste flere mad og drikke tilbud samt et havnebad. Mange efterspørger også flere koncerter, flere kulturelle tilbud og outdoor aktiviteter samt bedre mulighed for at opholde sig på kajarealet.

Kommunikationen omkring det hele
Meget tyder dog på, at der er stadigvæk er nogle udfordringer med kommunikation af de midlertidige afprøvninger. Rigtig mange giver udtryk for, at de stadigvæk kan være i tvivl om, hvad der sker i området og efterlyser mere information og skiltning.

I forhold til målsætningen
Overordnet kan evalueringen konkludere, at de midlertidige afprøvninger af de tre studier i høj grad har været med til at skabe liv på Frederiksø, og at målsætningen derfor som sådan er blevet opfyldt.

Indledning

I 2015 blev det politisk vedtaget, at de kommunalt ejede ejendomme og arealer på Frederiksø skulle anvendes til midlertidig afprøvede aktiviteter fra sommeren 2015 til udgangen af 2019. Formålet var at afprøve og undersøge, hvilke mulige udviklingsretninger der kunne være på Frederiksø. De midlertidige afprøvningers levetid er foreløbig sat til d. 31.12.2019. Inden da skal der træffes en politisk beslutning om områdets fremtid. Nærværende evaluering er en del af grundlaget for den endelige beslutning. Evalueringen ser nærmere på de midlertidige aktiviteter i området der jf. udviklingsplanen Fremtidens Havn er udlagt til kultur- og erhvervsformål.

Baggrund

Svendborg Havn har igennem mange år været i en forandringsfase. I takt med at mange af de traditionelle havneafhængige industriarbejdspladser er flyttet eller lukket, er nye virksomheder flyttet ind og anvendelsen er blevet ændret eller ændres flere steder. I området ved Nordre Kaj er der blevet gjort plads til et nyt maritimt kraftcenter, der både omfatter SIMAC og maritime erhverv. Som et led i denne proces med at skabe plads til SIMAC opkøbte Svendborg Kommune i 2014 de gamle værftsbygninger på sydsiden af Frederiksø.

Med udviklingsplanen Fremtidens Havn fra februar 2014, blev retningen for omdannelsen af Svendborg Havn sat, herunder for udviklingen af Frederiksø. I Fremtidens Havn er det vedtaget, at øens nordlige områder fastholdes som industriarealer, mens der på dele af øens sydside kan arbejdes med kultur, erhverv, maritime aktiviteter, sport og outdoor aktiviteter. (Fremtidens Havn: 17)

For at tilnærme sig nogle mere konkrete bud på udviklingen, fik Svendborg Kommune i juni 2015 foretaget tre feasibility studier for den fremtidige anvendelse af Frederiksø[1]. Studierne pegede på retninger inden for hhv. det maritime (Svendborg Havn, Maritim Attraktion), det kulturelle (Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø) og outdoor (Frederiksø Outdoor Center).

For at teste bæredygtigheden af de tre feasibility studier blev det af Erhverv- Beskæftigelses- og Kulturudvalget[2] (EBK) d. 10.09.15 politisk besluttet, at der i perioden 2015 – 2017 skulle laves en række prøvehandlinger og midlertidige anvendelser på Frederiksø. (EBK møde d. 10.09.15)

Dette blev yderligere konkretiseret under projekterne ”Frederiksø: Leg med på kajen” og ”Frederiksø: Leg med i værftsbygningerne”. Førstnævnte inviterer alle med en god idé til at være med til at skabe liv på Frederiksøs vestvendte Udrustningskaj og i beddingen bag de gamle

[1] Læs alle tre rapporter her: http://fremtidenshavn.dk/udviklingsprojekter/frederiks%C3%B8-%E2%80%93-kultur-og-erhverv

[2] Indtil 2018 hed det Erhvervs-, Beskæftigelses og Kulturudvalget, men i udgangen af 2017 skiftede det navn til TEU (Teknik- og Erhvervsudvalget). Dette er det beslutningsdygtige politiske organ i forhold til bl.a. byudvikling, og referaterne af deres møder kan læses på: Indtil 2017 og Fra 2017 og til nu

værftsbygninger igennem forskellige aktiviteter og projekter, såsom byrumsinstallationer og events. Sidstnævnte sigter mod at skabe liv i de gamle værftsbygninger via indgåelse af partnerskabsaftaler med en række lejere, f.eks. til kunstnere, musikere, lystsejladsmuseet og forskellige værksteder.

I partnerskabsaftalerne er lejernes husleje prissat igennem en forpligtigelse på at lave en række aktiviteter, der kan bidrage til øens udvikling ved at skabe liv, inden for kriterier om åbenhed, tilgængelighed, deltagelse, samskabelse og samarbejde. Få partnere betaler dog også en regulær husleje

I foråret 2017 gennemførte Svendborg Kommunes administration en statusevaluering for partnerskabsaftalerne på baggrund af skemaer udfyldt af lejerne. På baggrund af dette konkluderede administrationen i Svendborg Kommune, at partnerskaberne allerede i høj grad havde levet op til deres aftaler. Herefter blev det i Erhvervs-, Beskæftigelses- og Kulturudvalget besluttet at forlænge de midlertidige afprøvninger indtil senest december 2019, da flere af partnerne havde udtrykt ønske om partnerskabsaftaler af mere varig karakter. (EBK møde d. 06.04.2017)

Nærværende evaluering har til formål at tilvejebringe viden om og i hvor høj grad de midlertidige afprøvninger på Frederiksø har opfyldt målsætningerne og skabt liv på Frederiksø.

Formålet med evalueringen

Det overordnede formål med evalueringen er at undersøge og vurdere følgende målsætning:

Hvorvidt at afprøvningerne af de tre feasibilitystudier, hhv. "Svendborg Havn, Maritim Attraktion", "Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø" og "Frederiksø Outdoor Center" har været med til at skabe liv på Frederiksø.

Rapportens opbygning

I kapitlet *Rammerne omkring de midlertidige afprøvninger* beskrives konteksten for afprøvninger og administrationens erfaring med at afprøve studierne og skabe liv på øen. I det næste kapitel *Livet på Frederiksø* afdækkes det igennem interview med både tilfældigt udvalgte borgere i Svendborg og medlemmer af Havneforum, en spørgeskemaundersøgelse samt indhentelse af forskellige udtalelser, hvilke erfaringer og holdninger der er til livet i det kulturelle område på Frederiksø. Dernæst følger evalueringens *Konklusion*, og der gives på baggrund af denne *Anbefalinger* til den fremadrettede udvikling. Afslutningsvist findes rapportens *Metode*, hvor der redegøres for undersøgelsens fremgangsmåde og metode. I rapportens *Bilag* kan store dele af den data, der ligger til baggrund for rapporten, findes

Rammerne omkring de midlertidige afprøvninger

De første partnerskabsaftaler

Allerede inden afprøvningen af de tre scenarier var påbegyndte, blev det i EBK referatet fra d. 10.09.15 nævnt, hvordan at *"De midlertidige anvendelser, der allerede er givet tilladelse til på Frederiksø i nogen udstrækning flugter med scenariet for kulturkajen*[3] *– og i mindre grad med nogle af tankerne bag en maritim attraktion. Det er administrationens anbefaling, at de kommende år anvendes til at afprøve bæredygtigheden af endnu flere elementer i de tre scenarier."* (EBK møde d. 10.09.15: s. 2). Hensigten med dette var, udover at teste bæredygtigheden af de tre studier, at afklare, om de tre scenarier kunne realiseres samtidig, eller om de skulle vise sig at være gensidigt udelukkende. (Ibid.: s. 2)

Billede 1: annonce til "Vil du lege med på Frederiksø" 2016

I foråret / sommeren i 2016 begyndte den første ansøgningsfase til projektet "Vil du lege med på Frederiksø?" for at finde partnere til de ledige lejemål i de tidligere værftsbygninger (se billede 1) . Rammen var efter politisk beslutning fastlagt til midlertidige anvendelser af et års varighed. Administrationen modtog ca. 30 mere eller mindre konkrete ønsker til at få del i lejemålene, som overvejende ligger i Snedkeriet, Hovedlageret og Kantinen (se billede 2, næste side). Danmarks Museum for Lystsejllads (DMfL) havde forinden opnået en særlig aftale af 3

[3] Her refereres til woodnwonder og Per Buch, som allerede havde eksisterende værksteder på 2. salen i Snedkeriet, på spidsen af Frederiksø.

års varighed i den tidligere rørsmedje. Omkring samtidig havde Baggårdteatret lanceret en plan for at etablere sig i bymidten, og var således ikke interesseret i denne placering, som ellers indgik som element i Feasibilitystudiet ”Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø”. Kammerateriet var på det tidspunkt allerede begyndt og havde fået én forlængelse af lejeaftalen.

I løbet af sommer / efterår 2016 blev alle ledige lejemål besat og 14 partnerskabsaftaler blev indgået, som alle løb frem til september 2017. 12 ud af de 14 partnerskaber var indenfor kultur studiet, to inden for det maritime studie mens ingen var inden for outdoor studiet.

I forhold til at teste bæredygtigheden af de tre feasibilitystudier for Frederiksøs fremtidige udvikling, viste det sig efter første udbudsrunde til partnerskabsaftalerne vanskeligt at etablere midlertidige anvendelser inden for studiet ”Frederiksø Outdoor Center” og studiet ”Svendborg Havn, Maritim Attraktion”. I langt overvejende grad blev der indgået partnerskaber med aktører der flugtede med første fase i studiet ”Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø”. Anvendelsen af kantinebygningen (Kultutten), Fællesværkstedet (Rundbuehallerne som eventsted), Kammerateriet, Hovedlageret og Snedkeriet (som kreativt iværksætterhus) svarede således ganske godt til det koncept, som blev beskrevet i studiet.

Billede 2: Kort de historiske navne på værftsbygninger på Frederiksø

Endvidere blev det af administrationen vurderet, at der på meget kort tid havde udviklet sig et velfungerende, kreativt miljø på Frederiksø, og at aktiviteterne som var beskrevet i partnerskabsaftalerne var med til at bidrage til nyt liv på havnen. (EBK møde d. 09.02.2017)

Næste runde af partnerskabsaftaler

I foråret 2017 begyndte anden ansøgningsfase til det igangværende projekt "Vil du lege med i de gamle værftsbygninger?". Her skulle de allerede eksisterende partnere ansøge på lige fod andre potentielle partnere, og på denne måde blev alle de eksisterende partnerskabsaftaler revurderet i processen. Da det var administrationens erfaring, at flere potentielle partnere med gode ideer inden for alle tre udviklingsretninger ikke havde fundet det realistisk at udvikle og etablere solide projekter i lokalerne på et enkelt år, blev det politisk besluttet at ændre varigheden af partnerskabsaftalerne fra et til to år. Mange af de på daværende tidspunkt aktuelle partnere havde ligeledes fremhævet den korte tidshorisont som en afgørende barriere for deres udfoldelsesmuligheder. Det skyldtes ifølge partnerne blandt andet vanskeligheden ved at rejse penge via fonde til projekter, der har så kort en tidshorisont.

Der var i alt 26 ansøgere til lejemålene i de gamle værftsbygninger. Ud af de 26 var 22 ansøgere primært placeret indenfor kulturstudiet. Tre ansøgere berørte også den maritime retning, mens kun én ansøger i nogen grad kunne placeres indenfor outdoor studiet. Som ved ansøgningsrunden i 2016, var der altså ligeledes i 2017 langt overvejende flest ansøgere indenfor kultur-retningen, og således blev der mestendels indgået partnerskabsaftaler med aktører inden for denne retning.

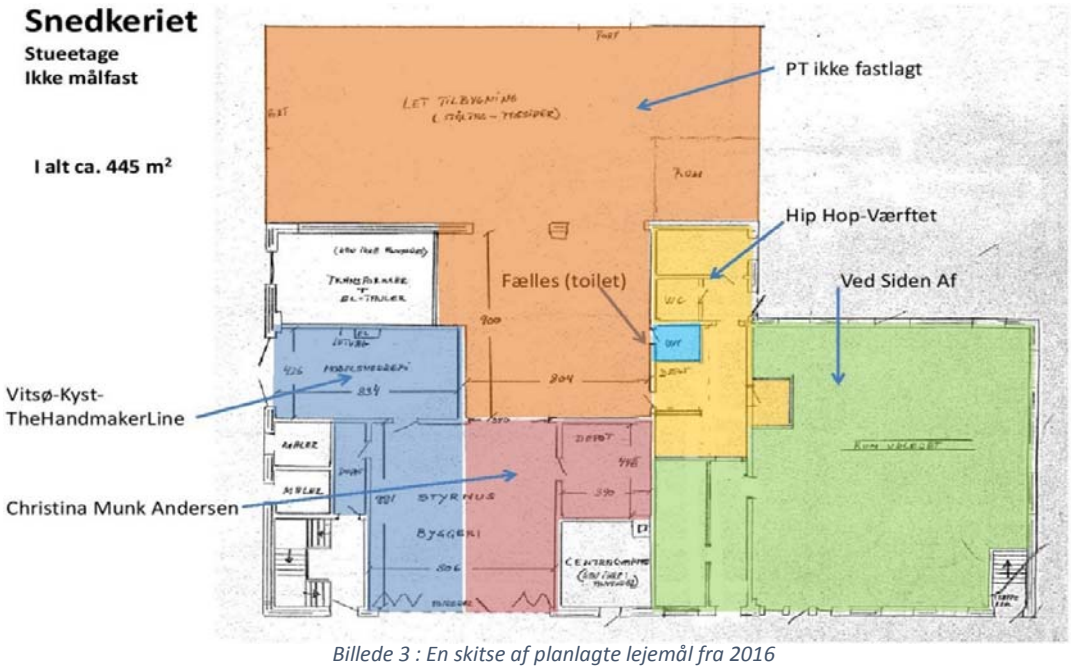

Billede 3 : En skitse af planlagte lejemål fra 2016

Ved ansøgningsrunderne i både 2016 og 2017 har det altså vist sig vanskeligt at etablere midlertidige anvendelser inden for studierne ”Svendborg Havn, Maritim Attraktion” og ”Frederiksø Outdoor Center”. Dette gælder i særdeleshed i forhold til det sidstnævnte. Inden vi vil beskrive administrationens erfaringer med afprøvningen af de tre retninger, vil vi lige kort opridse hovedelementerne i de tre feasibilitystudier.

Feasibility study 1: Svendborg Havn, Maritim Attraktion

Svendborg Havn er fantastisk med sin placering, sin autenticitet og sit liv. Det konstateres i studiet "Svendborg Havn, maritim attraktion" samtidig med spørgsmålet: "Når det nu er så godt, hvorfor tjener vi så ingen penge på havnen?" Ønsket er ikke et storcenter eller lignende kommercielt, som revolutionerer havnen, men derimod aktiviteter ud over hele havnen som bygger videre på den helt særlige maritime kulturarv. Studiet omfatter hele Svendborg havn med alle sine aktiviteter, og i princippet er det alle kajer, moler og havnerummet. Havnen er altså hjertet i attraktionen. Svendborg havn som maritim attraktion vil bestå af forskellige elementer:

1) ***Tre temaområder.*** *Disse vil bestå af 2 – 3 udstillinger med entré placeret ved Ring-Andersens skibsværft, i forbindelse med SIMACs foyer og ved Havnepladsen i Pakhuset.*
2) ***En maritim legeplads****. Denne vil bestå af et udeareal med entré, der er udformet som et oplevelsesrum og et legeunivers fra 1 – 14 år. Udformningen vil udspringe af den maritime verden.*
3) ***Et velkomstcenter****. Dette vil bestå af en udvidelse af temaområdet ved værftet som et velkomstcenter med café, butik samt muligheder for udstillinger og events i fleksible udstillingsrum.*
4) ***Events****. Udvikling af allerede eksisterende maritime events som julemarked, Æbleræs og andre. Ideen er endvidere at udvikle nye formater som f.eks. Halloween, spøgelsesskib og lign.*
5) ***Maritime udstillinger****. Dette vil være temaudstillinger, ikke permanente, som vil være placeret i bl.a. de eksisterende værftshaller med varighed af 1,5 – 3 måneder.*
6) ***Maritimt museum.*** *Her er ideen en ny bygning med placering i forbindelse med den store bedding mod Svendborgsund. Bygningen skal bl.a. huse nye lokaler til Svendborg Museum med forskning, bibliotek og samling.*
7) ***Maritim oplevelsespark.*** *Dette skal være en ny kommerciel attraktion, hvor gæsterne prøver kræfter med at være til tops i ”Den vilde mast” (en 30 meter høj mast hvor man kan opleve et simuleret stormvejr), stå i stævnen på et skib i orkan og laste sit skib så det ikke synker.*

8) ***Værftshallerne.*** *Dette skal være multifunktionelle rum, men hvor de er scenografisk tematiserede med den maritime historie. Hallerne kan bruges til kultur, temaudstillinger og andre ting.*

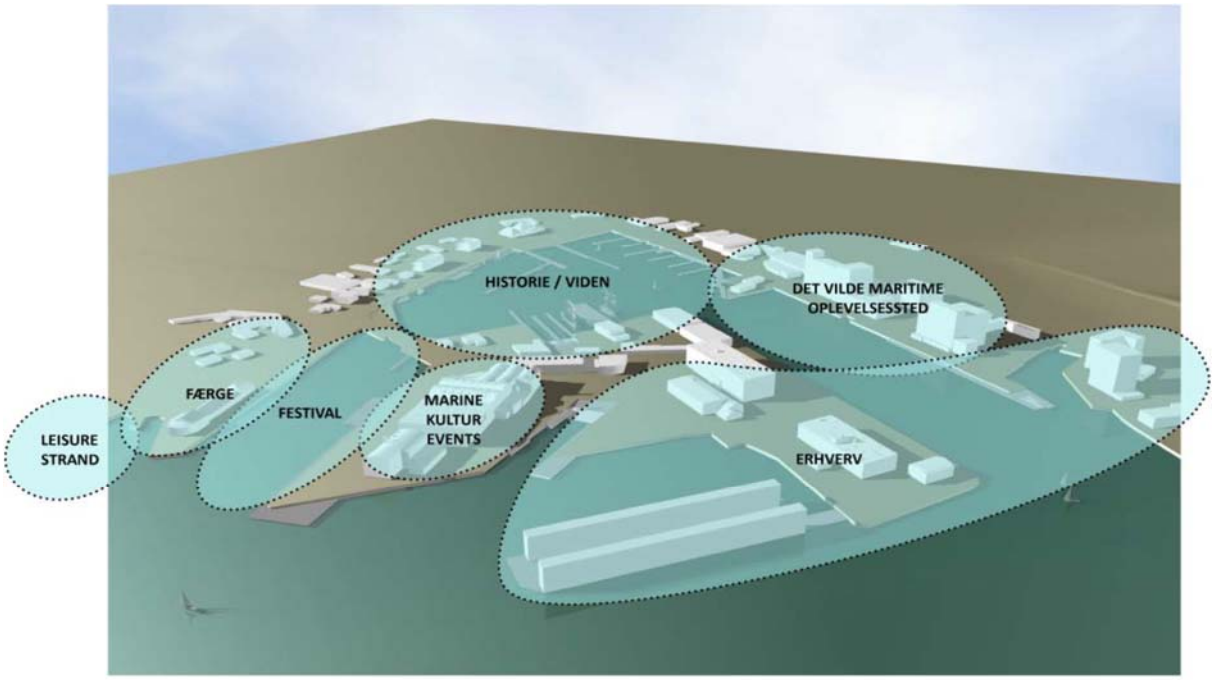

ZONER I HAVNEN

Studiet lægger op til, at Svendborg Kommune udarbejder en strategiplan for havnens kommende 7-10 år, hvor alle koncepter samles op og tænkes ind i den samlede oplevelse af havnen. Desuden peger studiet på, at en forudsætning er at der skabes en helhedsplan for hhv. attraktionerne og for de midlertidige events. Når de forskellige maritime koncepter skal undersøges, foreslås det i studiet, at der nedsættes en særlig arbejdsgruppe som har ansvaret for dette.

Feasibility study 2: Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø

På Frederiksø kan der etableres et teater- og kulturmiljø, som kan blive et kulturelt fyrtårn og en drivkraft for havnen til glæde for hele byen. Kulturkajen skal være stedet hvor byens og omegnens forskellige kulturelle aktører kan indtage rummene på skift eller sammen i nye eksperimenterende samarbejdskonstellationer. Her skal de kunne slide, støje og møge, men nu med omdrejningspunkt om kunst, kultur og kreative ambitioner. Målet er at sikre unikke rammer for kommunens mange ambitiøse, skabende kræfter. Det er udgangspunktet for studiet "Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø". Kulturkajen skal bestå af følgende syv elementer:

1) ***Teater.*** *Dette skal være en af Kulturkajens centrale aktører. Meningen er, at BaggårdTeatret og danseteatret sART flytter hele deres produktion til Frederiksø og bliver hele Svendborg og Sydfyns teater og en af Danmarks mest progressive kulturinstitutioner.*

Fysisk vil stedet bestå af to sale med plads til 200 hver især, samt kunstbibliotek, undervisningslokaler m.m.

2) ***Rundbuehallerne.*** *Bygningernes rå udtryk skal her bevares og rummet skal indrettes til fleksible formål med vægt på scenekunst og udstillinger. Her kan så afvikles større symfonikoncerter, koncerter, dans, ballet, teaterforestillinger m.m. Målet er at rummet skal fungere som en smeltedigel for svendborgegnens mange kulturaktører.*
3) ***Værksted.*** *Dette skal være et fællesskab mellem udvalgte talentfulde møbelsnedkere, billedhuggere, modelbyggere og lignende. De to øverste etager vil fungere som værksteds lejemål, stueetagen vil være åbent værksted, udstillinger m.m, og i værkstederne kan gæster til øen følge værkerne blive til. Værkstedet skal ses som en slags kunstnerisk og svinende pendant til Fremtidsfabrikken.*
4) ***Terminalen.*** *Ideen er her at lave en form for talentmodning, hvor kreative kræfter, der ikke har et professionelt udgangspunkt, kan få et rum hvorfra de kan udvikle og udfordre kulturlivet i Svendborg. Her kan frivillige bruge rammerne til forskellige hobbyprægede, kreative formål så som syværksted, croquistegning, rollespil, dans, akrobatik m.m.*
5) ***Promenaden.*** *Denne skal styrke den mentale og fysiske forbindelse mellem Svendborg by og Kulturkajen. Promenaden vi skabe et byrum, hvor kunstneriske eksperimenter, kreative udfoldelser, events og andet kan finde sted mellem bygningerne og langs kajen. Dette skal ske ved at udpege og friholde en række fleksible zoner, hvor lokale, kreative aktører skiftes til at indrette.*
6) ***Foyeren.*** *Skal udgøre Kulturkajens spillested og beværtning. Ideen er at lade anlægget fungere som fælles foyer til hhv. Rundbuehallerne og Egnsteateret.*
7) ***Kabyssen.*** *Et spisehus som får til huse på spidsen af Frederiksø, som en del af Værkstedet.*

Studiet understreger, at det vil tage tid før Kulturkajen er fuldt etableret. I første fase vil det handle om at Svendborg Kommune giver rum til de kræfter, som allerede er i gang på Frederiksø. Blandt andet skal lejemål der ikke falder inden for konceptet udfases, arbejdet med at realisere promenaden skal igangsættes og en arkitektkonkurrence om en helhedsplan for Kulturkajen skal påbegyndes. Desuden starter Værkstedet og Terminalen med at lave aktiviteter.

I anden fase skal der etableres en paraplyorganisation som skal have indledende ansvar for samarbejdet på Kulturkajen. Desuden skal der udarbejdes en lokalplan for Frederiksø ligesom fundraising til realiseringen af en helhedsplan startes. Byggeriet af Terminalen og Værkstedet påbegyndes ligeledes. I tredje, og sidste, fase skal den nye teaterbygning etableres. Når projektet når denne fase er paraplyorganisationen også etableret og understøtter samarbejdet mellem aktørerne på øen. De sidste anlæg, teaterbygningen og Kabyssen, bliver bygget og teatrene rykker ind.

Hele konceptet med Kulturkajen vurderes at skabe stor effekt for Svendborg Kommune. Særligt i forhold til Kulturkajens potentiale for at øge kvaliteten i det eksisterende kulturudbud og skabe byliv og branding af kommunen, men samtidig også i forhold til temaer som talentudvikling og muligheden for at tiltrække nye målgrupper.

Feasibility study 3: Frederiksø Outdoor Center

Frederiksø Outdoor Center vægter de stedbundne oplevelser, hvor naturen, Det Sydfynske Øhav og byens maritime identitet fremhæves. Begrebet "outdoor" refererer til aktiviteter i det fri. Det være sig på land og på vand. I Danmark anvender man ofte friluftsliv om aktiviteter i det fri, men dette omfatter som regel ikke kommercielle tilbud. Derfor anvender studiet outdoor, som en fælles betegnelse for friluftsliv og kommercielle tilbud i naturen.

Med et outdoor center fortælles de maritime historier og brugen af vandet videre gennem outdoor oplevelser, der tiltrækker turister og nye borgere og hermed skaber arbejdspladser og vækst. Med studiet bliver det vurderet, at udviklingen af Frederiksø i høj grad bør tage afsæt i Svendborgs maritime styrkeposition. Naturen, vandet, den maritime kulturarv, sundhed og oplevelsesrelaterede erhverv er alle kvaliteter, der kan bidrage til at skabe vækst og liv på Frederiksø. Svendborg og Øhavet har potentiale til at udvikle sig til en stærk outdoor destination, hvis der sættes strategisk fokus på udvikling af outdoor turismen og erhvervet.

Den bærende ide med Frederiksø Outdoor Center er mere konkret, at samle byens aktører indenfor outdoor erhverv og turisme under et fælles tag. Her skal virksomhederne der sælger udstyr, grej, turpakker og kurser bo side om side med mindre produktionserhverv, der servicerer lystsejlere og motorbåde. Samtidig skal organisationer som eksempelvis Svendborg Event og Naturturisme I/S være tilstede under samme tag. På denne måde vil outdoor centret samle en dyb specialviden inden

for specifikke nicheområder som sejlads, havkajak, dykning, mountainbike og fiskeri. Studiet peger på at placeringen af centret skal være i den tidligere rørsmedje (den eksisterende fabrikshal ved siden af Rundbuehallerne, hvor Danmarks Museum for Lystsejllads ligger i skrivende stund). Her skal outdoor centret rumme følgende funktioner og faciliteter:

- *Butiksområde og kontorlokaler*
- *Møde- og kursusfaciliteter*
- *Værksted*
- *Udstillings- og eventområde*
- *Kaffebar*
- *Omklædningsfaciliteter*

Studiet peger bl.a. på, at følgende målsætninger skal opfyldes førend at scenariet vil blive succes:

- *Udviklingen af en outdoor strategi*
- *Etablering af en projektgruppe med nok økonomiske ressourcer og en fuldtids projektleder*
- *Skabelse af et stærkt netværk blandt aktører og erhverv*
- *Skabe opmærksomhed omkring outdoor mulighederne på kommunalt niveau som en del af strategiske indsatser*

Med Frederiksø Outdoor Center er det meningen at de maritime historier og brugen af vandet bliver fortalt videre igennem outdoor oplevelser, der både skal tiltrække turister og nye borgere og hermed skabe arbejdspladser og vækst.

Erfaringer med det maritime scenarie

Studiet ”Svendborg Havn, Maritim Attraktion” omfatter i udgangspunktet hele Svendborg Havn, og er som sådan ikke udelukkende et feasibilitystudie for Frederiksø. Men i forhold til Frederiksø har der dog været foretaget afprøvninger med en kontaktflade til studiet. Primært har det været igennem partnerskabsaftalerne med Danmarks Museum for Lystsejllads og Center for Maritim Arkitektur (CEMARK).

Her minder Danmarks Museum for Lystsejllads i nogen grad om visionerne for et maritimt museum som det er formuleret i studiet ”Svendborg Havn, Maritim Attraktion”. Der er dog nogle væsentligt undtagelser.

For det første er DMfL ikke i udpræget grad et aktivitets- og oplevelsesbåret sted, men nærmere et museum i traditionel forstand. I det maritime studie ligger fokus yderligere i høj grad på at kommercialisere Svendborg Havn og udvikle aktiviteter og attraktioner som forretninger med entré, og her kan det siges at DMfL er gået den modsatte vej, og siden start 2018 haft gratis entré. DMfL har i 2018 nået sit mål for antal besøgende pr. år, som det er blevet fastsat i partnerskabsaftalen med Svendborg Kommune, nemlig 10.000. Besøgstallet var imidlertid under forudsætning af betalende gæster. DMfL valgte i 2018 at fjerne opkrævningen af entré.

For det andet foreslås det i det maritime studie, at det maritime museum skal bestå af en ny bygning med placering i forbindelse med den store bedding mod Svendborgsund, og at denne skal huse nye lokalerne til Svendborg Museum med forskning, bibliotek og samling. Dette har ikke været afprøvet med DMfL.

For det tredje omhandler Danmarks Museum for Lystsejllads udelukkende lystsejllads, og altså ikke maritim formidling i bredere forstand, som det var foreslået i det maritime feasibilitystudie.

Omvendt har DMfL fået opbygget en styrke i deres store skare af frivillige, som er med til at gøre museet til et aktivt sted, med streg under det maritime aspekt. Dette ser administrationen som en kvalitet der i høj grad er med til at understøtte visionen om en attraktiv og autentisk havn.

CEMARK berører visse af elementerne fra studiet igennem de forskellige maritime byrumsinstallationer som centret har fået etableret på kajen, og som på flere måder kan sammenlignes med studiets forslag om ”En maritim legeplads”, dog med mindre fokus på funktioner for de mindre børn.

Erfaringer med det kulturelle scenarie

De nuværende midlertidige afprøvninger indeholder mange af de elementer som studiet ”Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø” foreslår. I det følgende holdes de syv elementer kultur studiet foreslår op mod de eksisterende anvendelser på Frederiksø:

I. **Teatret.** Dette skulle være en af Kulturkajens centrale aktører med to sale, kunstbibliotek, undervisningslokaler m.m. Dette element er ikke blevet afprøvet på Frederiksø. I bygningen som studiet peger på til placeringen af teatret, ligger Danmarks Museum for Lystsejllads, som kan siges at repræsentere det maritime studie.

II. **Foyeren.** Dette skulle udgøre Kulturkajens spillested og beværtning, ligge i bygningen hvor Kammerateriet ligger og fungere som fælles foyer til hhv. Rundbuehallerne og Egnsteatret. I forhold til at udgøre Kulturkajens spillested og beværtning, er den nuværende anvendelse i form af Kammerateriet i meget høj grad lig den som beskrives i studiet. Kammerateriet fungerer dog på nuværende tidspunkt ikke som foyer til Rundbuehallerne, som det er foreslået i studiet.

III. **Værkstedet** skulle være et fællesskab mellem udvalgte møbelsnedkere, billedhuggere, modelbyggere og lign. De to øverste etager skulle fungere som værksteds lejemål, og stueetagen som åbent værksted. I den nuværende anvendelse af Snedkeriet huses både møbelsnedkere, billedkunstnere, skulptører, modelbyggere, kunsthåndværkere, cykelmekanikere og keramikere, og i næsten alle værkstederne har gæster en mulighed for at komme indenfor og følge processen, ligesom Kulturkajen studiet foreslår. Stueetagen fungerer dog ikke som et åbent værksted, som studiet foreslår, med plads til udstillinger m.m. Her er i stedet værksteder ligesom i de to øverste lejemål. Trods denne undtagelse vurderes det at Snedkeriets nuværende anvendelse i høj grad svarer til det kulturstudiet foreslår.

IV. **Terminalen.** Her er ideen at lave en form for talentmodning, hvor ikke-professionelle kreative kræfter kan få et rum hvorfra de kan udvikle og udfordre kulturlivet i Svendborg, med aktiviteter såsom dans, akrobatik, croquistegning m.m. På nuværende tidspunkt er det brugerstyrede kulturhus Kultutten placeret i de lokaler hvor Terminalen foreslås placeret, og foreningerne og aktiviteterne som Kultutten huser svarer i høj grad til de, som foreslås i Kulturkajen studiet. Kultutten har således både et cirkusrum, hvor der praktiseres akrobatik og cirkuskunst, dansehold, kreative aktiviteter i foreningen Kreatutten (en forening under Kultutten) samt undervisning i kampsport. Den nuværende anvendelse i form af Kultutten svarer således i høj grad til den foreslåede anvendelse i studiet.

V. **Rundbuehallerne** skal i studiet fungere som en smeltedigel for svendborgegnens mange kulturaktører. Bygningernes rå udtryk skal bevares og rummet skulle indrettes til fleksible formål med vægt på scenekunst og udstillinger, således at der kunne afvikles koncerter, dans, ballet og teaterforestillinger. Dette synes at svare nogenlunde til den nuværende anvendelse, måske med undtagelse af afholdelsen af mere finkulturelle aktiviteter som ballet og teaterforestillinger. Rundbuehallerne som de er på nuværende tidspunkt, har været benyttet til større koncerter, boksestævne, sportsarrangementer, julemarkeder m.m., hvorfor det vurderes at de i nogen grad minder om den funktion de burde have jf. kulturkajen studiet.

VI. **Kabyssen** skulle ifølge studiet være et spisehus, som skal huses i Snedkeriet på spidsen af Frederiksø. Dette element er endnu ikke afprøvet.

VII. **Promenaden**. Dette skulle være et byrum på kajen og i beddingen, hvor kunstneriske eksperimenter, kreative udfoldelser, events og andet kan finde sted langs bygningerne og kajen. Studiet foreslår at man udpeger og friholder en række fleksible zoner, som lokale, kreative aktører skiftes til at indrette. Herigennem skal promenaden styrke den mentale og fysiske forbindelse mellem Svendborg by og Kulturkajen. Skabelsen af et byrum med plads til kreative eksperimenter og kunstneriske udfoldelser flugter i høj grad med projektet "Leg med på kajen", hvor Svendborg Kommune har inviteret lokale aktører med en idé til at være med til at afprøve projekter på kajarealet. Dette vil nu blive beskrevet nærmere i følgende afsnit.

Erfaringer med outdoor scenariet

I 2016 forsøgte Svendborg Kommune at etablere en arbejdsgruppe med det formål at igangsætte flere prøvehandlinger inden for outdoorstudiet. Dette viste sig dog at være vanskeligt, da det var de færreste interessenter, som reelt havde tid til at deltage i en sådan arbejdsgruppe. De, der havde tid til at involvere sig i arbejdet med at etablere et outdoor center gav alle udtryk for, at etableringen af et sådan center krævede mere arbejde, end det var muligt at bidrage med, så længe lejemålet kun var garanteret et enkelt år. Til trods for dette, sendte to aktører alligevel en idebeskrivelse til Svendborg Kommune omkring, hvordan et outdoor center ville kunne se ud. Ideen virkede lovende, men blev desværre aldrig videreudviklet.

Da det var tydeligt, at der ikke var tilslutning på daværende tidspunkt til at etablere et fælles outdoor center, gik Svendborg Kommune videre med ideen om at invitere arbejdsgruppen til at mødes om at udvikle andre ideer inden for outdoor området, som kunne fungere som midlertidige prøvehandlinger. Ikke desto mindre var der ingen fra outdoorgruppen, der havde mulighed for at deltage i nogle af de foreslåede datoer pga. sæson opstart. Arbejdsgruppen blev derfor sat i bero på ubestemt tid med en melding om, at de altid var velkommen til at kontakte Svendborg Kommune, såfremt de ønskede at gå videre med ideer inden for outdoor området på Frederiksø.

Flere eksterne aktører har dog benyttet Frederiksø til at danne rammen om forskellige events, der falder inden for outdoor studier, uden at Havneforum eller Svendborg Kommune har været en aktiv del af afviklingen. Eksempelvis afholdelse af mountainbikeløbet MTB Bissen og det årligt tilbagevendende Silverrudder.

Det har altså vist sig vanskeligt at etablere midlertidige anvendelser indenfor studiet "Frederiksø Outdoor Center" i form af etårige partnerskabsaftaler i bygningerne. Interesserede aktører har især fremhævet den korte varighed af partnerskabet samt at håndtere både en midlertidig og en

permanent forretning som de væsentligste barrierer. Derimod har outdooraktiviteter som MTB-Bissen og Silverrudder været store succeser.

I forhold til de opstillede målsætninger i outdoor feasibilitystudiet, er det altså ikke alle ting, der blev opnået inden for den første periode med prøvehandlinger.

Der blev ikke på daværende tidspunkt udviklet en outdoor strategi, som kunne være med til at sætte fokus på outdoor potentialerne i kommunalt regi. Dog har der siden forsøget med nedsættelse af arbejdsgruppen fortsat været et stort fokus på outdoor potentialet i administrationen. Således har man haft arbejdet videre med forskellige modeller for udvikling af outdoor, lige som det er et fokus i Naturturismes arbejde, som Svendborg Kommune er en aktiv del af. Ift. etablering af prøvehandlinger, har man på Frederiksø opsat en kajak-ponton, som har medvirket til afprøvningen af studiet. Endvidere har partnerskabsaftalen med Cykeltutten berørt outdoorstudiet, da de har arrangeret mountainbike ture m.m.

Feasibilitystudiet peger på behovet for at etablere et stærkt netværk inden for outdoor aktører. Med forsøget på at etablere arbejdsgruppen har man skabt muligheden for at aktører inden for området har kunne mødes. Om end arbejdsgruppen ikke fortsat eksisterer, har den alligevel givet anledning til at nogle af aktørerne har mødt hinanden.

Samlet set vurderede administrationen at det ikke er realistisk som en midlertidig afprøvning at etablere et fysisk outdoor center i den form, som feasibilitystudiet foreslår.

Leg med på kajen

I foråret 2017 indbød Svendborg Kommune alle interesserede til at søge om at afprøve idéer og projekter på kajerne og i beddingen i en midlertidig periode, da kajarealerne var helt frie. Dette førte til en række midlertidige byrumsinstallationer såsom minigolf, petanquebaner, udstillingselementer, byrumsmøbler, cykelhavn og meget andet.

Det viste sig dog yderst vanskeligt at placere ansøgerne til projektet inden for de tre studier, da de i mange tilfælde slet ikke var i nærheden af at være i berøring med nogle af studierne. Administrationen forsøgte derfor i stedet at udvælge ansøgere med projekter, som man mente var realiserbare, og som ville være med til at skabe liv på kajen.

Opsummering

En klar målsætning med de midlertidige afprøvninger har været at teste bæredygtigheden af de tre feasibilitystudier for Frederiksøs fremtidige anvendelse. Her har Svendborg Kommune ønsket at indgå midlertidige partnerskaber i værftsbygninger og aftaler om projekter på kajarealerne med ansøgere, der repræsenterede studierne ”Svendborg Havn, Maritim Attraktion”, ”Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø” og ”Frederiksø Outdoor Center”.

Denne proces har dog været præget af en række udfordringer.

For det første, har administrationen i nogen grad fundet det udfordrende at være meget stringent i udvælgelsen af partnere og projekter til aktiviteterne på kajarealet og i de gamle værftsbygninger ud fra de tre feasibilitystudier. Opdelingen i hhv. det maritime, kultur og outdoor skyldes ganske vist de tre studier, men klassificeringen har i visse tilfælde virket teoretisk – specielt i forhold til målsætningen omkring at skulle skabe liv på Frederiksø via de midlertidige afprøvninger. Her har administrationen også i nogen grad bedømt partnerne på, i hvilken grad deres projekter har været skønnet realiserbare, og på, i hvilken grad projekterne har været med til at skabe liv på havnen.

Dette gælder i forhold til udvælgelsen af partnerne i "Leg med i værftsbygningerne" og i særdeleshed i forhold til "Leg med på Kajen". I sidstnævnte har det tilnærmelsesvis været en umulig opgave at kategorisere ansøgerne ud fra de tre studier, hvorfor administrationen primært har godkendt ansøgere ud fra om de havde et realiserbart projekt der ville bidrage til at skabe liv på havnen.

For det andet har der, med få undtagelser, næsten udelukkende været ansøgere, der kan placeres indenfor kulturretningen, som denne er beskrevet i "Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø". Det har af denne grund været svært at teste bæredygtigheden af de to andre retninger, hhv. "Svendborg Havn, Maritim Attraktion" og "Frederiksø Outdoor Center", og samtidig har det også været svært at vurdere, om de tre scenarier kunne realiseres samtidig eller om de var gensidigt udelukkende.

For det tredje var det i anden ansøgningsrunde hovedsageligt de allerede eksisterende partnere, der ansøgte, og ikke så mange nye. Dette har resulteret i at udskiftningen af partnere ikke har været særlig stor, og videre at muligheden for at godkende flere partnere med forankring i hhv. det maritime studie eller outdoor studiet ikke i særlig høj grad har været tilsted.

På trods af udfordringerne har det dog været muligt at teste bæredygtigheden af de tre studier i forskellig grad, som det gerne burde fremgå af ovenstående gennemgang og evaluering.

Det maritime studie

I forhold til studiet "Svendborg Havn, Maritim Attraktion" kan det siges at studiets forslag om et maritimt museum i nogen grad har været afprøvet. Den nuværende anvendelse med DMfL kan siges at adskille sig fra feasibilitystudiets forslag om et maritimt museum på flere punkter: 1) Museet er ikke udpræget aktivitets- og oplevelsesbåret, 2) Museet favner ikke maritim formidling i bredere forstand, men er udelukkende fokuseret på lystsejllads, 3) Museet består ikke af en bygning der har kontakt med den store bedding mod Svendborgsund 4) Museet huser ikke nogle lokaler med Svendborg Museum og 5) Museet har ikke kunnet drives på kommerciel basis.

Museet har dog formået at blive et samlingssted for en stor skare af frivillige som bidrager til at skabe et aktivt sted der tilnærmelsesvis fremstår mere oplevelsespræget. Svendborg Museum og

BaggårdTeatret har dog medvirket til formidling af den maritime kulturarv på Frederiksø og langs den blå Kant.

Center for Maritim Arkitektur (CEMARK) har lavet byrumsinstallationer og møbler der på nogen måder er sammenlignelige med det maritime studies idé om en maritim legeplads. Herudover har Svendborg Museum lavet to maritime udstillinger som flugter nogenlunde med visionerne i det maritime studie.

Samlet set er det altså sparsomt, hvad der har været af midlertidige afprøvninger med forankring i det maritime studie, dog med undtagelse af primært Danmarks Museum for Lystsejllads og CEMARK.

Det kulturelle studie

De nuværende midlertidige afprøvninger kan til gengæld i høj grad siges at flugte med første fase i studiet ”Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø”, hvorfor det må konkluderes at den indledende fase i dette scenarie i hvert fald er blevet afprøvet. Dette kan ses i ovenstående afsnit, hvor størstedelen af de elementer som ifølge studiet skal udvikles på Frederiksø, allerede er tilstede i overvejende høj grad. De to eneste direkte undtagelser er hhv. teatret og spisestedet (”Kabyssen”).

Outdoorstudiet

I forhold til studiet ”Frederiksø Outdoor Center” vurderede administrationen efter en større indsats, at det ikke ville være realistisk som midlertidig afprøvning at etablere et fysisk outdoor center i den form, som feasibilitystudiet foreslår. I forhold til outdoor studiet er det derfor sparsomt hvad der har været realiserbart. Primært er der tale om etableringen af en kajak-ponton, samt større tilbagevendende begivenheder arrangeret af eksterne aktører som MTB-bissen og Silverrudder.

I det følgende kapitel vil rapporten yderligere svare på om de midlertidige afprøvninger ifølge borgere i Svendborg og medlemmer i Havneforum har været med til at skabe liv Frederiksø, og endvidere *hvilken* form for liv.

Billede 4 – panoramabilleder over kajen fra 2016

Billede 5 – panoramabilleder over kajen fra 2017

Livet på Frederiksøen

Evalueringen af de midlertidige afprøvninger af de tre feasibilitystudier har undersøgt, hvorvidt de har været med til at skabe liv på Frederiksø. En udfordringen igennem evalueringen har været, hvad man egentlig skulle kalde afprøvningerne på Frederiksø, for at de adspurgte vidste hvad der var tale om. Det blev besluttet at placere de midlertidige afprøvninger i de gamle værftsbygninger og på kajarealet under den samlede titel *Frederiksø Kunst og Kultur*, ledsaget af både et luftfoto og et kort, således at de adspurgte til evalueringen var afklaret med, hvilket område og hvilke aktiviteter der var tale om (se billede 6 herunder for det benyttede luftfoto)

Billede 6 – luftfoto af Frederiksø med markering af området med de kulturelle aktiviteter

Der har været en stor interesse for at deltage i evalueringen, både i forbindelse med interviews med borgere på Møllergade eller Frederiksø, interviews med medlemmerne fra Havneforum og i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen. Sidstnævnte fik lige under 1000 besvarelser i de 20 dage undersøgelsen varede. (fra d. 12 oktober til d. 31 oktober.) Heraf er 85% af respondenterne bosat i Svendborg Kommune, og de resterende er besøgende fra resten af Danmark og udlandet. Den store interesse for evaluering, alene i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, fortæller noget om hvor stor betydning Frederiksø, herunder de midlertidige afprøvninger, har for borgere i Svendborg og besøgende udefra.

Respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen bidrog med mange kommentarer, holdninger og ideer, hvor det var muligt. Dette siger noget om at rigtig mange har en holdning til både den nuværende samt den fremtidige Frederiksø. Respondenternes holdninger og erfaringer, med det nuværende Frederiksø vil vi kigge nærmere på om et øjeblik, men først skal vi lige se nærmere på hvilken baggrund respondenterne fra spørgeskemaundersøgelsen har.

De adspurgtes baggrund

Helt overordnet har der været en relativ bred repræsentation af respondenter set ud fra køn og alder. Først og fremmest har hhv. 47% mænd og 53% kvinder besvaret spørgeskemaet. Når man dernæst ser på aldersfordelingen, som figur 1 viser, er der overvejende flest besvarelser fra folk i aldersgruppen 21-70.

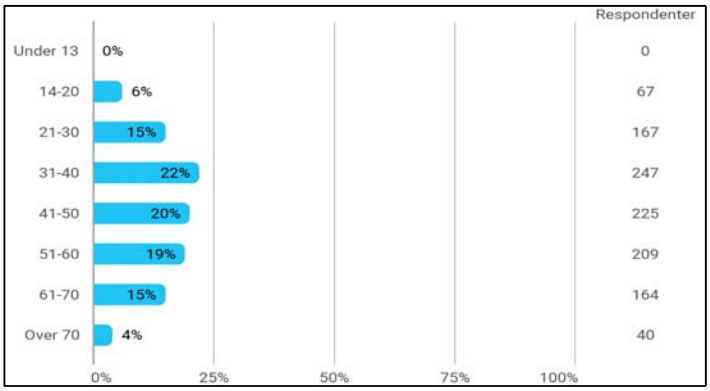

Figur 1: Aldersfordeling

Der er dog ikke nogen overvægt af besvarelse fra en af aldersgrupperne der gør, at validiteten af spørgeskemaundersøgelsen kan siges at være skævvreden.

I forhold til højest færdiggjorte uddannelse er respondenter med en mellemlang videregående uddannelse og en lang videregående uddannelse størst repræsenteret, som det ses i figur 2. Samlet står denne gruppe for 58% af besvarelserne.

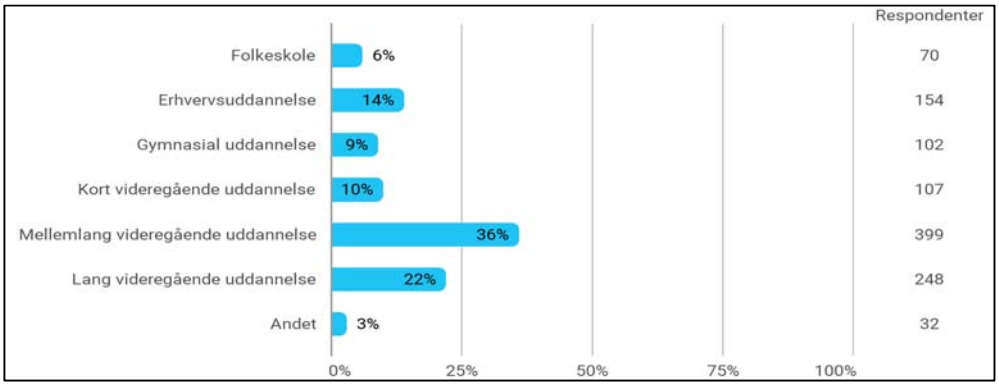

Figur 2: Højest færdiggjorte uddannelse

I forhold til respondenternes arbejdsstilling, er hhv. faglærte lønmodtagere, funktionærer/tjenestemænd og pensionister/efterlønnere størst repræsenteret, med i alt 60%. Respondenter der er ledige, i skåne- og fleksjob eller som er lærlinge/elever er lavt repræsenteret.

Ud af de 176 respondenter der har angivet at de ikke bor i Svendborg Kommune, bor 16 % i Faaborg-Midtfyn, 18 % i København, 8 % på Langeland, 20 % i Odense og 5 % i Århus. Resten kommer fra kommuner i hele landet eller fra udlandet.

Ud af respondenterne har en fjerdedel været med til at afholde aktiviteter på Frederiksø, f.eks. workshops, koncerter, udstillinger, værkstedsaktiviteter eller aktiviteter i Rundbuehallerne.

Der er en stor variation i, hvor ofte folk benytter området med de midlertidige afprøvninger. Besvarelserne repræsenterer dog hovedsageligt synspunkter fra folk der bruger det et par gange om ugen til folk som bruger det 4-5 gange om året, som det kan aflæses i figur 3.

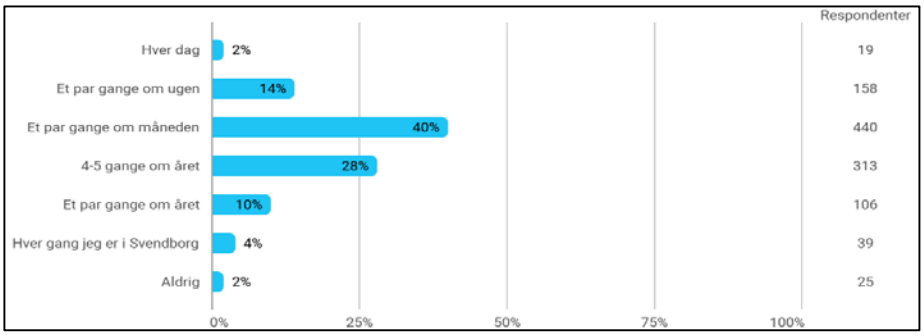

Figur 3: Hvor ofte besøger du Frederiksø?

Med respondenternes baggrund på plads, vil vi nu kigge nærmere på livet på Frederiksø, for at finde ud af hvad svendborgenserne og besøgende synes om de afprøvninger der har været.

En (u)åben ø

"Nu har jeg boet her i lang tid, og i forhold til udviklingen de sidste par år, så synes jeg at det er blevet mere attraktivt at komme herover. Hvor det tidligere har været meget lukket. Der turde man jo næsten ikke komme over broen. Det gør man da nu, og det sker da, at vi tager herover og ser hvad der sker. Og måske bare tager en cykeltur for at se hvad der er sket siden sidst. Altså, mig og familien." (Mand, 51, Svendborg)

En af forudsætningerne for at skabe liv i et område er, at det er åbent og tilgængeligt. Og derfor er respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen som noget af det første blevet spurgt ind til, om de synes at den kulturelle del af Frederiksøen er et gæstfrit og inviterende sted. Langt de fleste, nærmere 79%, er her enige eller meget enige i at de kulturelle aktiviteter på Frederiksø har et gæstfrit og inviterende miljø (se figur 4). Det samme gør sig gældende, når man spørger forbipasserende på Møllergade eller til streetfoodmarked i Rundbuehallerne i oktober; overvægten af de adspurgte synes at området er et sted der inviterer til besøg. Når man spørger ind til åbningstiderne i det kulturelle område, er lidt over halvdelen af de adspurgte enige i at disse er gode, mens 43% svarer hverken eller (se figur 5).

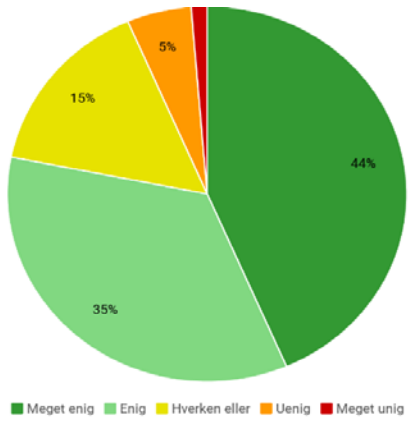

Figur 4: Har Frederiksø Kunst og Kultur et gæstfrit og inviterende miljø?

Flere af de adspurgte i spørgeskemaet og rundt omkring i byen nævner dog også, hvordan øen til tider kan virke lidt lukket og intern. Mange giver udtryk for, at det kan være svært at finde ud af, hvilke åbningstider der gælder for hvilke steder, hvilket kan virke til at gøre området mindre tilgængeligt.

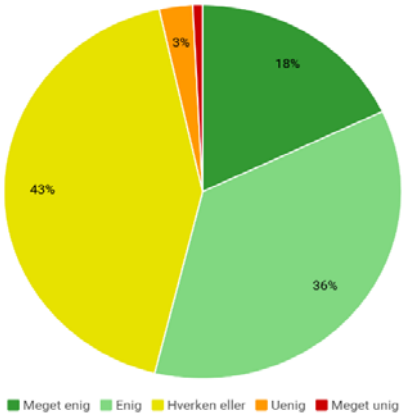

Figur 5: Har Frederiksø Kunst og Kultur gode åbningstider?

"Der har været lukket de gange, jeg endelig har bevæget mig derover midt om dagen." (Kvinde, 61-70, Svendborg)

"Jeg er bange for, at det også kan virke lidt internt. Sagt som, at jeg tror at der er mange af stederne der når ud til folk via de sociale medier. Og i og med at det ikke er nogle som køber sig til annoncer, på fx facebook, så bliver det meget fra venner til venner. Altså, den gode, gamle plakat, den når de ikke ud i hele byen med. Og det kan jeg ærgre mg over. Men jeg synes at det er sindssygt indbydende og gæstfrit i forhold til, at der foregår så mange forskellige ting dernede." (Kvinde, 24, Svendborg, aktiv på øen)

Charlie Vejlgaard Larsen, formand for Kultutten, fortæller, at han generelt oplever at værkstederne på øen gør meget for at holde åbent, og inviterer folk indenfor, og at næsten ingen af partnerne kunne finde på at sige nej, hvis besøgende spurgte om de måtte komme indenfor. Han tilføjer dog, at han også tror at nogle nogen gange kommer forgæves, men at: *"Dem der kommer forgæves, er jo også nogle gange svære at møde. Men klart, det er jo ikke bogstaveligt erhverv særlig meget af det, så deres åbningstider er jo også dynamiske."*

Lasse Bekker, medejer af Kammerateriet, oplever, at der er nogle strækninger der er en smule "golde", hvor man måske godt kunne dyrke opholdsmuligheder noget mere. Desuden tilføjer han at man som besøgende udefra måske godt kan være i tvivl om, hvor velkommen man er:

"Jeg tror, at hvis man kommer som en sommerturist, så ser det lidt forsømt ud. Og bagsiden virker enten som en parkeringsplads, eller som noget der virker som en lukket fest. Og man kan se, at det på den ene side er sprudlende og kreativt og langhåret, men på den anden side så er det virkelig et lukket miljø. Også i kraft af dem der bruger stedet. Så der er ikke rigtig noget, der inviterer til at man som gæst er budt ind." (Lasse Bekker)

Det kreative og spontane præg mener Esben Hedegaard, museumschef på Svendborg Museum, appellerer lidt til folk, som vælger at gå på opdagelse i det: *"Det kom meget bag på mig, hvor attraktivt folk synes at det har været. Altså, de her meget hurtige løsninger, hvor man ser folk komme cyklende med et bundt brædder, og går i gang med at bygge et eller andet."*. Han nævner endvidere at man mange steder kan opholde sig på den kulturelle del af øen på en uformel måde, og at der med sommerens besøgstal *"Jo ligesom er opstået en lille ny bydel, som Svendborg ikke havde før."*

Rodet og råt

Mange nævner det rodede og rå udtryk som havende en væsentlig betydning, men der er dog langt fra enighed, om hvorvidt dette er en god eller en dårlig ting. For nogle fremstår bygninger skæmmende og rodet og virker utiltrækkende, mens det for andre har en charme og er med til at give miljøet på øen en særlig positiv karakter.

"Jeg synes ikke at der er så pænt. Det er lidt rodet. Og lidt beskidt." (Kvinde, 37, Svendborg)

"Det virker interessant, hvis man er lidt nysgerrig. Sådan lidt mini-Christiania agtigt, når man kommer og kigger på det. Og det er en god ting. Det er en god ting med noget der er lidt anderledes." (Mand, 42, Svendborg)

Billede 7: Fra lysfesten 2018

Blandt medlemmerne i Havneforum fremhæver mange også det rodede, rå og uorganiserede som kendetegnene ved Frederiksø. Der er dog her ligeledes uenighed om, hvorvidt dette skal forstås som noget negativt eller noget positivt. Carl Aage Jensen, bestyrelsesformand i C.C. Jensen, forklarer, at fremtoningen ganske vist er rodet, men at dette også kan have sin charme: *"Fordi det har jo lidt sådan en karakter af Papirøen, som de havde i København. Og det havde jo også været sådan et rodet sted. Men den blev jo besøgt."*. For Annette Gjørup Lauritsen, bestyrelsesmedlem i Bevar Svendborg Havn, er det, med undtagelse af caféområdet ved Kammerateriet på en sommerdag: *"Noget respektløst roderi. Respektløst overfor den gamle kultur der ligger i værftsbygningerne."*.

Det handler for Rudi Rusforth Kragh, formand for By og Land Sydfyn, for også om, hvilket segment man egentlig henvender sig til:

"Fordi, det er jo ikke finkultur, det vi kommer over og kigger på. Det kan det blive. Og der har også været finkultur herovre – teaterforestillinger og sådan. Men området er råt, og det vil sige, at man jo henvender

sig til et publikum der synes at det er æstetisk kønt. Hvis man ikke synes det, så vil man jo sige at det er forfald. Så vil man begynde at referere til enten Christiania eller Thylejren, eller hvad man nu refererer til." (Rudi Rusforth Kragh)

Det har også været en forholdsvis gennemgående opfattelse i de talrige kommentarer fra spørgeskemaet, at folk fremhæver det rodede og det rå, og ikke uregelmæssigt sammenligner det med Christiania. Hvorvidt dette er ment som noget positivt eller noget negativt varierer dog meget. Uafhængigt af om folk synes der er rodet eller råt, og om dette skal forstås som noget positivt eller negativt, så er det langt de fleste adspurgte, som synes, at det er et sted man i høj grad eller i meget høj grad har lyst til at opholde sig (se figur 6), ligesom at de fleste synes, at der er rent og trygt. Når man spørger ind til, hvad folk synes om ting som belysningen i området er svarene mere blandende, dog med en overvægt af folk, der ikke synes at have en holdning til dette.

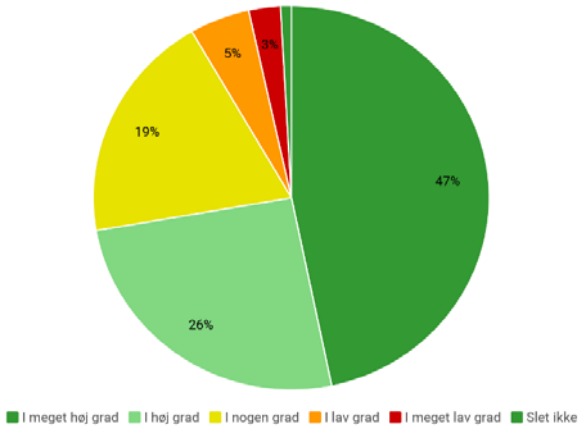

Figur 6: Synes du at Frederiksø Kunst og Kultur er et sted man har lyst til at opholde sig?

"Frederiksøen er et sted hvor man føler sig velkommen, ligegyldig alder eller status. Der mange inspirerende muligheder og dejlige ildsjæle. Frederiksøen og dens faciliteter gør Svendborg til en smukkere by." (Kvinde, 31-40 år, Svendborg)

"Når jeg går tur rundt på øen virker det som om en stor rode butik for de få kreative inviterede. Det indbyder ikke til at jeg vil deltage i disse projekter. Frederiksøen er blevet for de få indbudte i det kreative miljø i byen, og ikke for den almindelige borger." (Mand, 41-50 år, Svendborg)

Èn ting er, om den kulturelle del af Frederiksø er et sted, hvor man har lyst til at opholde sig, men en anden ting er, om det er et område som *alle* kan opholde sig i. Mens nogle skriver, at området fremstår en smule lukket og for de få indviede, svarer langt de fleste, at det er et område for alle. Hele 85% mener at det er område alle kan opholde sig i, mens kun 5% er uenige eller meget uenige i dette (se figur 7).

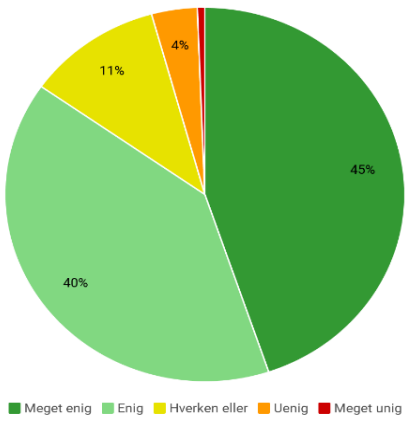

Figur 7: Synes du at Frederiksø Kunst og Kultur er et område alle kan opholde sig i?

Men resulterer dette så i at folk rent faktisk vælger at opholde sig der, eller at de er klar over hvilke ting der foregår der nede? Både ja og nej. Flere ting tyder nemlig på, at der i nogen grad har

været udfordringer med kommunikationen omkring de kulturelle aktiviteter.

Hvordan kommunikerer man åbningen af en ø?

"Altså, jeg er lige ved at sige, at jeg ikke synes at det har nok betydning for Svendborg, fordi at der nok ikke er nok, der har nået at opdage det." (Lasse Bekker)

"Fordi hvis man ikke ved at der er aktiviteter, så er det måske lidt svært at få øje på hvad der lige sker her. Men for mig der bor her, så synes jeg jo at det er meget gæstfrit, fordi jeg er jo vant til at komme herned. Jeg kommer jo næsten en gang om ugen. Men jeg vil jo også sige, at hvis du kommer udefra, så kan man måske godt være lidt i tvivl om, hvad fanden der egentlig sker hernede." (Mand, 67, Svendborg).

Ligesom i de to citater her, giver flere af medlemmerne i Havneforum og flere af de adspurgte, både i spørgeskemaet online og i interviews rundt i byen, udtryk for at kommunikationen omkring aktiviteterne på Frederiksø ikke har været tilfredsstillende, både i forhold til hvad man kan på øen og i forhold til, hvornår man kan det. Når man i spørgeskemaet zoomer ind på, hvilke steder på den kulturelle del af Frederiksø som folk kender eller har hørt om, tegner der sig et forholdsvist klart mønster: mange er ikke nået særlig langt ud til værksteder yderst på øens sydspids – hverken fysisk eller mentalt. Langt de fleste adspurgte kender til Kammerateriet, Rundbuehallerne, Danmarks Museum for Lystsejllads, Kultutten, Minigolfen, Kaffebaren på Frederiksø og Galleri Underwaerk - alle steder der ligger i begyndelsen og hen til midten af Udrustningskajen.

"Det er måske sådan, at jo længere man ligesom kommer ud på Frederiksøen, jo mere i tvivl bliver man om, hvad det egentlig er man går rundt i. Men jeg synes at det er et interessant og spændende område, det er helt sikkert." (Torbjørn Tarp)

Folk er altså ikke i særlig høj grad blevet trukket ud på spidsen af øen, hvorfor denne stadigvæk er delvist uopdaget for mange. Flere af medlemmerne fra Havneforum mener, at der sandsynligvis mangler en attraktion på øen, som er i stand til at trække folk til. Mette Thybo, direktør i Naturama og Fjord&Bælt, fortæller eksempelvis: *"Jeg kunne godt savne at man havde satset lidt mere stort på en ting dernede, hvor man ligesom kom derned naturligt for at se det. Der skulle ligesom være et stort flagskib, som gjorde at flere kom derned for at se flagskibet, og så samtidig så alt det andet."*

For Christian Ulrich, filialdirektør i Sydbank Svendborg, er der i øjeblikket heller ikke noget der fungere som en magnet der trækker folk over: *"Altså, der skulle jo være et eller andet formål med at tage ophold. Og det synes jeg måske ikke at der er lige nu. Altså, lige nu er det mere et spørgsmål om at komme over og besøge Kammerateriet når de har åben. Eller måske Museet for lystsejllads."* (Christian Ulrich).

Flere nævner ud over de(n) manglende attraktion(er), at den manglende kommunikation i sig selv medfører at mange måske ikke kender til eller besøger flere af aktiviteterne på øen. Peter Bom

Mikkelsen, formand for musikforeningen Giant Steps, mener hertil at man burde lave en form for indgangsport, som kunne være med til at *hype* området noget mere, og at dette skulle ledsages af en reduktion af P-pladserne i begyndelsen af øen, som virker forstyrrende. I samme tråd anbefaler Torbjørn Tarp, chef for Naturturisme I/S, at man skal arbejde mere med at guide folk: ”*Man mangler måske noget der leder ud på Frederiksøen og forklarer hvad der ligger herude.*”.

Mange af de adspurgte i spørgeskemaet efterlyser ligesom Torbjørn Tarp informationer om hvad der sker og hvor det sker:

”*Det er ikke min oplevelse at aktiviteterne er skiltet særligt godt. Der er sikkert masser af dem, man opdager det bare først på selve dagen.*” (Kvinde, 31-40, Svendborg)

”*Større synlighed omkring de forskellige aktiviteter, det kan være svært at få sig et overblik. Det er meget, nogen som kender nogen... Kunne være interessant med et årligt magasin og/eller digital platform, hvor de aktive på øen kommer mere ud. Åbner op mod offentligheden. Der kommer nemt en stemning blandt de udholdende kunstnere om, at netop det de laver er det fedeste, hvor det for mig at se er synergien mellem aktørerne og mangfoldigheden, der er styrken. Ikke den enkelte "kunstner"* (Mand, 31-40, Svendborg)

Der er mange som ikke kender til, eller synes det er svært at skabe sig et overblik over, de muligheder og aktiviteter som den kulturelle del af Frederiksø rummer. Ifølge Anja Mia Haas, eventchef i Svendborg Event, har der måske manglet flere ting i forhold til at få kommunikeret aktiviteterne bredere ud:

”*Måske en rammefortælling omkring det, som også var nem at kommunikere ud. Jeg sidder lige nu også skal til at lave det nye turist magasin, hvor vi jo sidste år havde et dobbelt opslag til Frederiksø Kunst og Kultur liv. Og det ser altså bedre ud på billeder end det gør i virkeligheden. Og jeg tror man kunne få mange flere til at blive nysgerrige på det, hvis der var en større sammenhæng i det visuelle. Eller noget ordentlig skiltning i starten af Frederiksø. Som lokkede én derover.*” (Anja Mia Haas)

Lasse Bekker peger ligeledes på, at aktiviteterne måske ikke er blevet kommunikeret tydeligt nok ud, men at han fremhæver samtidig, at dette også er en svær opgave – især hvis man ikke har de fornødne ressourcer til det. Endvidere har han svært ved at se hvem der skulle stå for at løfte denne opgave.

For Jacob Bjerregaard Engmann, teaterdirektør for BaggårdTeatret, er det også vigtigt med en større indsats omkring at vise, hvad der er hvor og hvornår. Han er godt klar over, at det kan være svært, når det primært er frivillige og mere eller mindre nystartede professionelle, som ikke nødvendigvis har de fornødne ressourcer til det. Men det handler for ham meget om synlighed og synergi:

”*Det er noget med at pege bedre på det, der er. Og så er det også noget med, vi, og nu taler jeg som repræsentant for det institutionelle kulturliv, enormt gerne vil samarbejde, påvirke og understøtte det der er*

hernede. Men vi er også nødt til at vide, hvad det er, der er. Og det er også lidt diffust for mig og for os, en gang i mellem.” (Jacob Bjerregaard Engmann)

Der er altså overordnet mange, som i spørgeskema og interviews pointerer, at kommunikationen omkring hvad der rent faktisk sker på Frederiksøen godt kunne være tydeligere.

Fra kommunikationen omkring aktiviteterne, vil vi nu bevæge os et skridt nærmere selve aktiviteterne. Vi skal nemlig til at se på, hvad folk egentlig laver, når de besøger den kulturelle del af øen.

Over broen – og hva’ så?

Spørger man deltagerne i spørgeskemaet om, hvorvidt den kulturelle del af Frederiksø er et område, som indbyder til, at man deltager i de kulturelle arrangementer, svarer 75% at de er enige eller meget enige (se figur 8). I spørgeskemaet skulle respondenterne også svare på, om de synes, der var mange aktiviteter for hhv. børn, unge, familier og ældre. Her giver folk generelt udtryk for at de synes, at der er mange aktiviteter for alle grupper, men dog flest aktiviteter for børn og unge, mens der er lidt færre for ældre og familier. I forhold til at målsætningen om at skabe liv, bl.a. igennem deltagelse, tyder meget altså på at det i rigtig manges øjne er lykkedes.

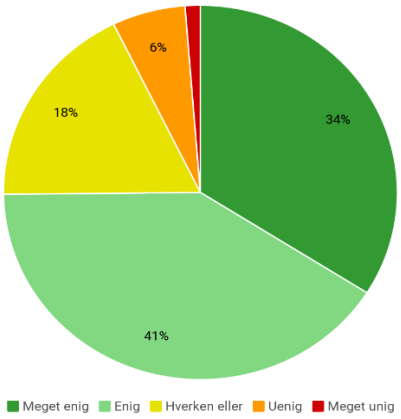

Figur 8: Indbyder området til at deltage i de kulturelle arrangementer?

Ud af de respondenter, som har svaret, at de kun bruger Frederiksø et par gange om året eller aldrig, svarer de fleste at grunden hertil er, at de ikke har tid, mens nogen svarer, at de ikke finder aktiviteterne tiltrækkende.

Billede 8: Området med de midlertidige afprøvninger set fra Frederiksbroen

"Vi bruger det ikke specielt meget selv. Men det er nok mere grundet dovenskab og tid, at vi ikke kommer herned og får det brugt mere. For jeg synes at det indbyder til, at man kommer herned og bruger det lidt." (Mand, 42, Svendborg)

Besvarelser i både spørgeskemaet og i interviews rundt omkring i byen viser, at området primært bliver brugt til formål i forbindelse med mad og drikke, til at gå tur, til at hænge ud med andre og til at høre koncerter eller se udstillinger (Se figur 9).

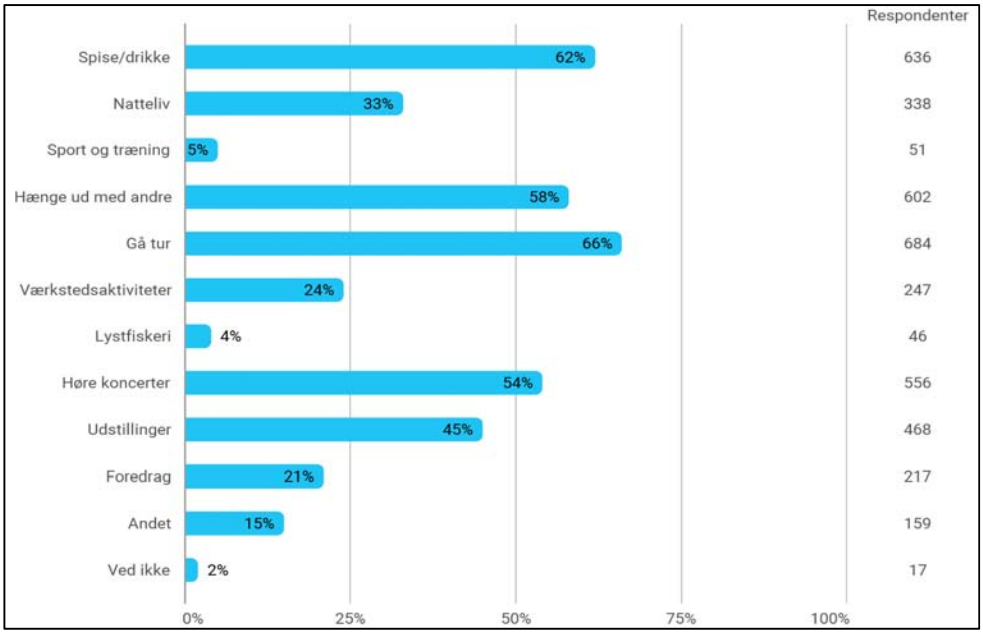

Figur 9: Hvad er dit primære formål når du besøger Frederiksø Kunst og Kultur?

Flere nævner også udendørsaktiviteter som minigolf og petanque som ting de ofte bruger, mens andre udtaler, at de nyder at slentre rundt på øen og deltage i hvad der end nu lige er, fremfor at deltage specifikt i, eller gå specifikt efter, de enkelte værkstedsaktiviteter. Mange nævner også større arrangementer som lysfesten eller streetfood markedet som begivenheder, der i høj grad tiltrækker dem og som er nemme at deltage i.

"Det er en stor fornøjelse, at besøge et sted hvor alle former for aktiviteter er mulige. Lige fra brætspilscafeer og low-key kaffehygge til musikfestivaler og stort anlagte kulturelle arrangementer som streetfood, lysfest og julemarked." (Mand, 41-50, Svendborg)

"Det er nemmere at komme til diverse markeder da det virker mere åbent. De forskellige værksteder virker "lukkede" som om man skal have lidt inside viden for at bruge det." (Kvinde, 51-60)

Store armbevægelser for en lille ø

Udover de mange værkstedaktiviteter, koncerter og kulturelle tilbud i den daglige gang på Frederiksøen, har der også været afholdt mange større begivenheder og arrangementer. Dette har primært været kulturelle begivenheder af forskellige slags samt sportsbegivenheder.

Svendborg Kommune har selv afholdt begivenheder som Lysfesten, med omkring 300 – 400 deltagere i 2016, 600 – 800 i 2017 og 1000 – 1200 i 2018 (tallene er ikke præcise, men beror på skøn fra afdelingen Vækst og Bosætning, Svendborg Kommune). Lysfesten er efterhånden ved at blive en tilbagevendende tradition, som også nogle aviser er begyndt at skrive om[4]. Svendborg Museum har også haft mange forskellige aktiviteter de seneste tre år, med mange besøgende til de forskellige udstillinger. Her kan bl.a. nævnes Smuglernes Paradis udstillingen i sommeren 2017, som knap havde 10.000 besøgende, og aktiviteterne i forbindelse med Blå Kant Festival, hvor 2.000 – 3.000 fik havnens historie serveret på en ny måde (tallene er baseret på skøn fra Svendborg Museum).

Billede 9: Julemarked på Kultutten

Mange eksterne aktører har også placeret deres events på Frederiksøen, som eksempelvis Portvinsfestivallen, Silverrudder, Fyn Rundt, SPULT, Legeskibet, Jolleregatta og Rollo Boksestævne,

[4] For en artikel om Lysfesten 2018, se eksempelvis: https://www.ugeavisensvendborg.dk/ugeavisensvendborg/Lys-skabte-fest-paa-Frederiksoe/artikel/375775?fbclid=IwAR3qBk8jyHR4fFSRionxRXj_2Kq6owBo7vE-s_Hw3yYBsGQL-oEiQ7UoGWs

for bare at nævne et udpluk (se bilag 3 for udtalelser fra de forskellige arrangører). Alle arrangørerne giver udtryk for gode oplevelser i forbindelse med at afholde arrangementer på Frederiksøen, omend mange også giver udtryk for en række praktiske udfordringer, især i forbindelse med el, vand og varme.

Bokseklubben Rollo har flere gange afholdt deres boksestævne i Rundbuehallerne, og ifølge formand for klubben, Christel Black, er rammerne på Frederiksøen i høj grad med til at tiltrække de mange deltagere som de har haft hvert år, og dermed gøre det til Danmarks største amatørboksestævne.

"*Vi har haft publikum, boksere, dommere og sponsorer fra hele Danmark, Sverige, Irland og Tyskland forbi. De synes ALLE at det er det fedeste event de længe har set. Det er SÅ unikt i de rammer vi har lavet stævnet i. Normalt foregår et boksestævne i en alm. kedelig hal.*" (Christel Black).

På trods af nogle praktiske udfordringer med bl.a. kajen, fortæller Løbsleder for Fyn Rundt, Jay Jensen: "*At ligge på Frederiksø er super godt for vores store skibe og besætningerne finder det hyggeligt med de øvrige aktiviteter der er på øen.*" (Løbsleder Fyn Rundt: Jay Jensen).

Per Ingemann, formand for Svendborg Amatør Sejlklub og medlem af Havneforum, mener at Frederiksø har stor betydning for Svendborg bl.a. ved at man kan bruge det til større arrangementer:

"*Det har rigtig stor betydning. Det er jeg helt sikker på. Det at foreningerne kan bruge Rundbuehallerne, fx, til boksestævner, Silverrudder og streetfood. Og sådan nogle aktiviteter vil jo også hjælpe til at folk finder over på Frederiksø, så det bliver mere kendt. Jeg tror, at hvis man brugte Rundbuehallerne noget mere, til alle mulige events og arrangementer, så til sidst ville folk være vant til at man skulle over på Frederiksøen, når der skete noget.*" (Per Ingemann)

Svendborg Sports- og Kulturfestival (SPULT) havde mange forskellige aktiviteter på Frederiksøen under deres sportsfestival, herunder Hiphopbattle, udspring i havnen, ro-spinning og koncertscene. I alt havde de ca. 800 besøgende på dagen, og ifølge projektleder på festivallen, Martin Brems, var oplevelsen på Frederiksø særlig god:

"*Vi var overordnet meget glade for at være på Frederiksø. I vores optik kan det noget helt særligt med det rå vs. det maritime. Vores samarbejde med Frederiksø Kunst og Kultur fungerede også super godt og mange af værkstederne var åbne eller deltog på dagen.*" (Martin Brems)

I forhold til målsætningen om at skabe liv på øen, har de mange større begivenheder arrangeret af både Svendborg Kommune og eksterne aktører, bidraget til dette. Aldrig før har der været så meget liv i form af kulturelle og sportrelaterede begivenheder som nu. Men hvilket byliv er dette med til at skabe? Og hvad betyder det mere overordnet for en by som Svendborg, at have et kulturelt område som det på Frederiksø?

En ny del af Svendborg?

"Altså, jeg elsker Svendborg midtby, men det her kan noget helt andet. Og det er det der rå, Berlin agtige noget. Det føles lidt som om man er udenfor Svendborg, mens man er inde i Svendborg samtidig. Det synes jeg er ret skønt. Og det har sådan en råhed, som jeg synes er ret fedt i kontrast til det andet, som er det der tuttenuttede, bindingsværk, hyggelige og dejlige noget, som jeg også elsker. Så den der kant, det synes jeg er helt vildt skønt." (Kvinde, 30, Svendborg)

Langt de fleste adspurgte mener, at den kulturelle del af Frederiksø bidrager med et godt byrum i Svendborg. Nogle mener, at det kan noget som resten af Svendborg ikke kan, andre mener at det har en særlig kant, og nogle mener at det også har en betydning for Svendborg udadtil. Andre synes, at den form for byrum med det tilhørende byliv, kunne ligge alle andre steder end lige på Frederiksø, og at området i højere grad burde blive benyttet af maritimt erhverv.

"Jeg synes det er malplaceret at bruge blå kvadratmeter på kunst og kultur. Det kan placeres alle mulige andre steder hvor det ikke hindrer godt erhverv. Og jeg synes det er spild af skattekroner." (Kvinde, 31-40, Svendborg)

Ifølge Jørgen H. Frederiksen, bestyrelsesmedlem i foreningen Bevar Svendborg Havn kunne de kulturelle aktiviteter på Frederiksøen ligeså godt ligge alle andre steder i Svendborg. Han fortæller dog: *"Men jeg indrømmer, at når der virkelig er gang i Rundbuehallerne, så trækker det utrolig mange mennesker herned. Så jeg vil ikke sige at det er en håbløs opgave at få det til at blive til noget. Jeg vil bare sige, hvis man gør det i den fulde udstrækning, så lukker man noget andet."*

Kristian Hvass, partner i Gråbrødre Arkitekter, giver udtryk for at han godt kunne savne nogle flere forbindelser med vandet:

"De der forbindelser med vandet dør lidt i kunsten og kulturen. Og kunst og kultur kan i princippet placeres alle steder. Fordi den har ikke en tilknytning til vand alene. Og derfor giver det for mig en eller anden: "At det gør vi, fordi det er det der lever lidt", og det i sig selv er en rigtig god pointe, men tilknytningen til vandet... Når du så spørger mig direkte om der er mangler noget. Ja, jeg synes der mangler en sammenhæng, og igen, en tilknytning til vandet." (Kristian Hvass)

Flere af medlemmer i Havneforum giver udtryk for at de synes at den kulturelle del af Frederiksø er med til at bidrage med en positiv form for byliv. Anja Mia Haas, mener dog ikke at bylivet og aktiviteterne på den kulturelle del af Frederiksø betyder så meget for turister endnu, men at potentialet er der: *Det skal måske lige etableres lidt mere og have lidt mere form, før at det bliver*

en bydel. Ligesom man kender andre byer, hvor man glad og nysgerrig går på udforskning i noget som er meget lokalt og som har noget charme.

Jan Askholm, studierektor på SIMAC, mener ikke at området er særlig indbydende, og at det er svært at finde der over og egentlig forstå hvad det er for noget. Men han mener samtidig at byrummet 'kan noget', hvis man altså opdager det: *"Jo, hvis man finder derover, så synes jeg faktisk at det er et rart og behageligt sted. Det er en af de gode kanter, om man vil, på Svendborg Havn.* Christian Ulrich, filialdirektør i Sydbank Svendborg og medlem af Havneforum, stiller sig dog kritisk overfor betydningen af området For ham er det primært Kammerateriet aktiviteter og begivenhederne i Rundbuehallerne som er vigtige for Svendborg. Han fremhæver, at man i andre byer i langt højere grad er lykkedes at integrere gamle industriområder til en del af bylivet, men at dette ikke er sket med den kulturelle del af Frederiksø endnu.

"Det mangfoldiggør en masse ting, at man har nogle ekstra tilbud. End alle de andre sådan mere traditionelle tilbud. Sport og så videre. Så synes jeg at det er lækkert at have denne her ekstra ting. Det giver en ny dimension." (Mand, 42, Svendborg)

"For mig og mine venner unge som gamle er øen allerede et samlingspunkt, hvor vi deltager i alle mulige arrangementer både indendørs og udendørs. Der behøves ikke være flere faste spisetilbud, men spændende og skiftende som streetfoodstrucks. En firstclass restaurant ville ødelægge hele atmosfæren. Det er fantastisk at sidde på kajkanten og spise en mexicansk wrap og fornemme livet på øen, i Svendborg og naturen på Tåsinge." (Kvinde, 61-70, Svendborg)

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen vurderer 83% af respondenterne at det kulturelle område på Frederiksø har en meget stor eller stor betydning for Svendborgs omdømme, mens kun 8% vurderer, at det har en lille eller meget lille betydning (se figur 9). Samtidig er langt størstedelen af de adspurgte meget enige eller enige i, at det kulturelle område har et positivt ry (se figur 11). Der er altså en klar tendens i de adspurgtes fornemmelse af de 'ringe' som det kulturelle område spreder, og noget peger på, at en ny fortælling om øen måske er ved at danne sig. Dette kommer også til udtryk når man spørge folk rundt omkring i Svendborg om det kulturelle områdes betydning, og ligeledes i talrige kommentarer i spørgeskemaundersøgelse, hvor mange vurderer at det har en betydning der når ud over Svendborgs bygrænser.

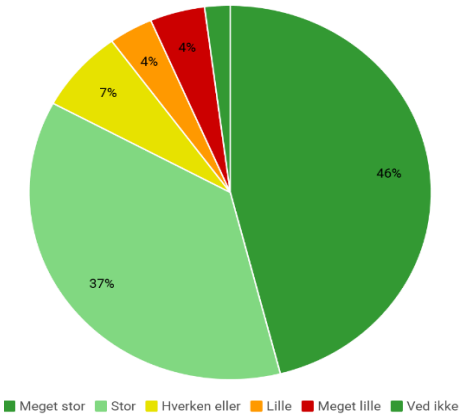

Figur 10: Hvordan vil du vurdere Frederiksø Kunst og Kulturs betydning for Svendborgs omdømme?

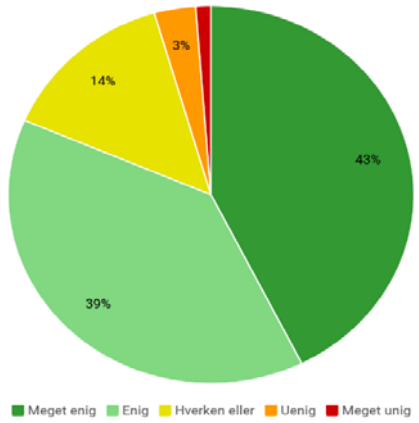

Figur 11: Har Frederiksø Kunst og Kultur et positivt ry?

Rudi Rusforth Kragh, befinder området sig på en måde lidt i en form for boble, hvor det ikke henvender sig til alle svendborgenserne, men nærmere nogle bestemte grupper. Det kan, fortæller han, dog også godt have en stor betydning:

"Det tiltrækker nogle bestemte mennesker. Og når de mennesker sætter sig rundt om et bord, med ti krøllede hjerner, så sker der noget ellevte. Og det er også sket her. Der er sket noget, hvor man bagefter tænker: "Hvor kom det lige fra?". Så det har en enorm betydning. Og det er en del af det her gamle græsrodsmiljø. Det gamle hippiemiljø fra 70'erne. Man får lige en genopblomstring af det. Og det er det mange ser et enormt potentiale i, i Svendborg." (Rudi Rusforth Kragh)

Der er altså meget der tyder på, at det kulturelle område har en stor betydning for Svendborgs omdømme. Og dette vil vi nu dykke nærmere ned i; vi skal nemlig se på bosætningseffekterne.

Et element af bosætning

"Jeg tror ikke det er tilfældigt at kulturen har denne opblomstring samtidig med at mange unge / familier beslutter sig for at flytte til Sydfyn. Jeg er helt overbevist om, at et af trækplastrene for storbyens unge er udsynet til at man i Svendborg/Sydfyn kan forblive i et kulturelt bredt landskab, som ikke ligner den klassiske forstads-fordom!" (Mand, 21-30, København)

"Jeg synes alt i alt at Frederiksø kunst og kultur er et fantastisk sted. Det er helt klart en motivation for at jeg flytter til Svendborg." (Kvinde, 21-30, København)

I spørgeskemaundersøgelsen bliver respondenterne, der svarer ja til, at de bor i Svendborg Kommune spurgt, om de er tilflyttet inden for de seneste 2 år. Hertil svarer 115 respondenter ja, og ud af disse har 66% (svarende til 76 personer) hørt om de kulturelle aktiviteter på Frederiksø inden at de besluttede at flytte til Svendborg Kommune. Og ud af de 76 personer, svarer 45% endvidere, at de kulturelle aktiviteter på Frederiksø i meget høj grad eller i høj grad havde en betydning for deres valg af

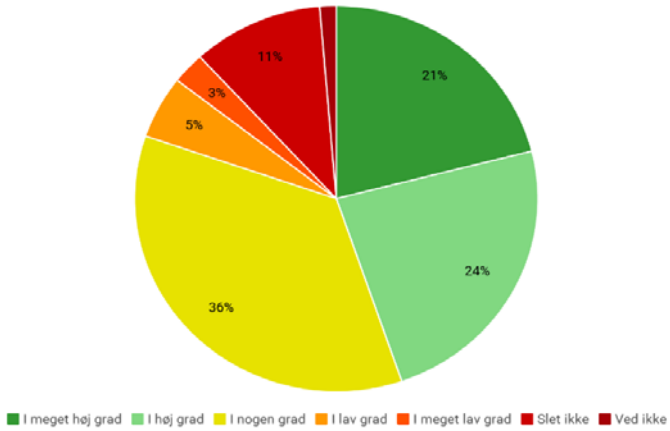

Figur 12: Havde de kulturelle aktiviteter på Frederiksø betydning for valget af Svendborg Kommune?

Svendborg Kommune, og 36% svarer, at det i nogen grad havde betydning for deres valg (se figur 12).

Der synes altså at være et umiddelbart bosætningselement i de kulturelle aktiviteter på Frederiksø, hvilket også hænger fint sammen med de mange respondenternes vurdering af det kulturelle områdes betydning, som værende meget stor eller stor, som nævnt tidligere.

Perspektiver til den fremtidige udvikling af det kulturelle område

I nærværende evaluering har vi forsøgt at afdække de erfaringer og holdninger der er i forbindelse med det midlertidige kulturelle område på Frederiksø. Det er samtidig relevant at se på tendenser i respondenternes og de interviewedes ønsker til aktiviteter og funktioner i området, samt anbefalinger til den fremadrettet udvikling.

"I stedet for at se på tingene enkeltvis, burde man se det hele som én samlet projekt. Som Frederiksø jo mere eller mindre er, på en eller anden måde. Så der ville det være godt, hvis der var noget mere med, hvordan man samler tingene, i stedet for at dele dem op." (Jonas G. Knudsen, studerende ved Søfartsskolen).

"Vi har det meget kreative og så har vi den forholdsvis tunge industri. Måske noget af det initiativ der var omkring beddingen kunne få nogle af de små håndværksvirksomheder i gang, så der måske var en lidt bredere vifte af aktiviteter (...) *Og jeg tænker at det ville kunne blive et helt unikt sted i Danmark, hvis man lykkedes med det. Og der er masser af mondæne steder i Oslo eller på Langelinie. Det er der masser af. Så lad endelig være med det."* (Jan Askholm, studierektor på SIMAC)

Der er ikke en klar tendens i efterspørgslen efter funktioner og aktiviteter i det kulturelle område på Frederiksø, som figur 13 viser.

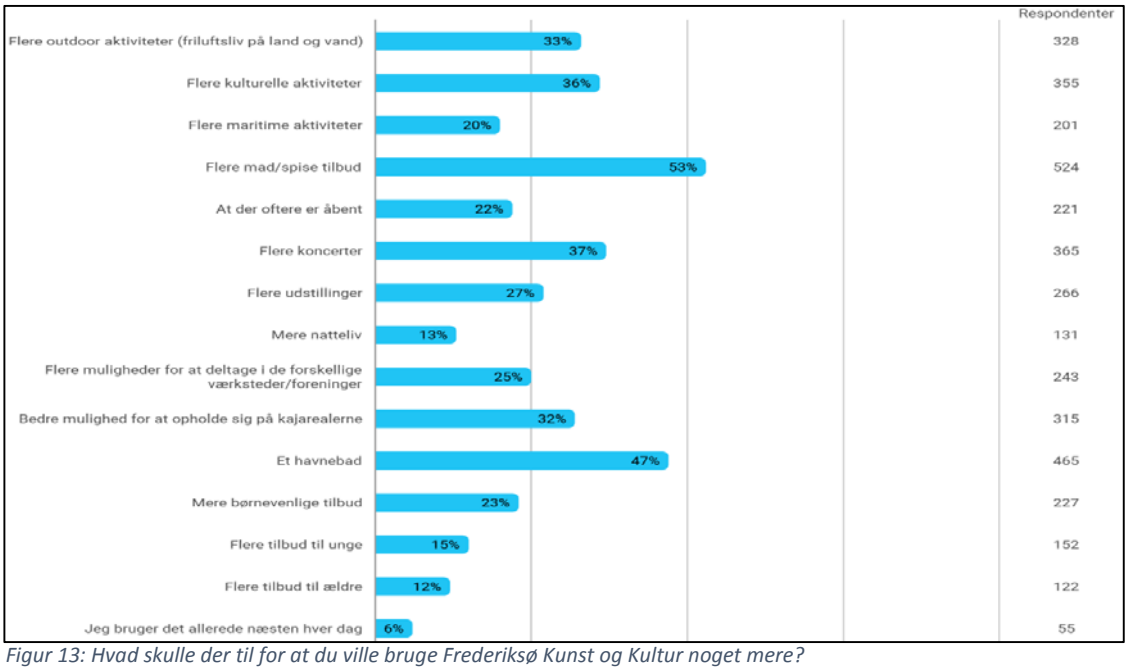

Figur 13: Hvad skulle der til for at du ville bruge Frederiksø Kunst og Kultur noget mere?

Overordnet set er der dog størst efterspørgsel efter flere spisetilbud og et havnebad. Herudover efterspørger respondenterne i spørgeskemaet flere koncerter, flere kulturelle og outdoor aktiviteter samt bedre mulighed for at opholde sig på kajarealerne. Flere nævner i kommentarer i spørgeskemaet, at de gerne så at der var bedre adgang for handicappede. Derudover peger flere på, at der mangler en velfungerende legeplads til de mindre børn.

De politisk nedsatte råd i Svendborg Kommune fik alle mulighed for at udtale sig til evalueringen. Deres fulde svar kan ses i bilag 4.

Handicaprådet skriver i en udtalelse, hvordan at de er meget optagede af, at der skabes ligeværdig tilgængelighed på hele området vha. ramper, skiltning, handicaptoiletter og flere handicapparkeringspladser.

Arkitekturrådet skriver, at de savner en mere fuldendt plan for anvendelsen af området, og at: ”*Det er dog rådets opfattelse, at man med den hidtidige anvendelse undgår forfaldet og bevarer muligheden for fremtidig udvikling.*”

Ældrerådet skriver, at de bakker op omkring aktiviteterne.

Rådet for Socialt Udsatte skriver, at det konkret i forhold til Frederiksø bør overvejes, om der kan etableres små værksteder, hvor de socialt udsatte kan reparere og fremstille ting til eget brug. Endvidere må det gerne være et værksted, hvor der også er mulighed for at fremstille fleksible boliger til gavn for de socialt udsatte.

Børne- og UngeKulturelt Netværk (BUK) udtaler at Frederiksø som helhed er et interessant sted for dem, men at der dog mangler lidt på kommunikationsfronten for at samarbejderne bliver optimale (med undtagelse af kommunikationen med CEMARK, som BUK vurderer har været yderst tilfredsstillende). Desuden udtaler BUK, at det ville være en stor fordel, hvis et eller flere rum kunne benyttes gratis til BUKs arrangementer.

BUKs medlemmer (Sydfyns Kulturforening, B&U teatret og Musikskolen) udtaler, at de har haft gode oplevelser med at afvikle aktiviteter på Frederiksø, og at de gerne ser at fremtiden giver mulighed videreføre brugen af området.

Billede 10: Ildshow til Lysfesten 2018

Billede 11: Petanquebaner til Lysfesten 2018

Konklusion

Denne evaluering kan konkludere, at de midlertidige afprøvninger på Frederiksø i høj grad har været med til at skabe liv på øen, og at målsætningen dermed er opfyldt. Det har fra administrationens side været forsøgt at afprøve alle de tre feasibilitystudier i lige høj grad, men det har vist sig vanskeligt at etablere afprøvninger inden for studiet "Svendborg Havn, Maritim Attraktion" og "Frederiksø Outdoor Center". Det har gennem de midlertidige afprøvninger således primært været studiet "Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø", der har været afprøvet, og i skrivende stund er de midlertidige afprøvninger på Frederiksø mest sammenlignelige med fase 1 i det pågældende studie.

Overordnet viser både spørgeskemaundersøgelsen og interviews med borgere rundt omkring i Svendborg, at de fleste adspurgte er positive omkring de kulturelle afprøvninger på Frederiksø. Det er tydeligt, at de fleste af de borgere, der har deltaget, sætter stor pris på de kulturelle aktiviteter, og i høj grad synes, at det er et spændende område, som indbyder til deltagelse og ophold. Desuden vurderer langt de fleste af de adspurgte, at det er et område, som har stor betydning for Svendborgs omdømme.

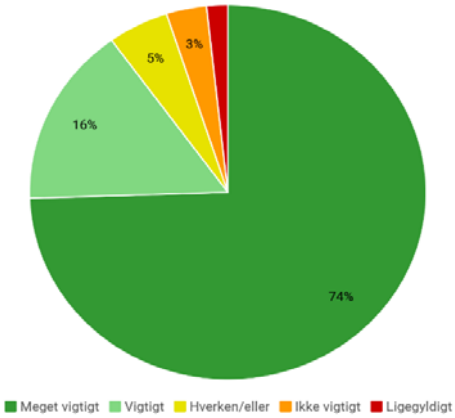

Figur 14: Hvor vigtigt er det at der fortsat er et sted som Frederiksø Kunst og Kultur?

Direkte adspurgt svarer 74% af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen, at det er meget vigtigt, og 16% at det er vigtigt, at der fortsat er et sted som Frederiksø Kunst og Kultur i Svendborg.

De midlertidige afprøvninger i området har umiddelbart også et bosætningselement. Evalueringen viser nemlig, at de midlertidige afprøvninger har haft en betragtelig betydning for de folk, der er flyttet til Svendborg Kommune inden for de seneste 2 år.

Mange af de adspurgte nævner det rå og rodede som en væsentlig karakteristik ved den kulturelle del af Frederiksø, og evalueringen viser her, at det varierer meget, hvorvidt dette er en god eller dårlig ting. Nogle synes, at det giver området charme, mens andre mener, at det gør området utiltrækkende og uindbydende. Evalueringen viser også, at der er mange forskellige holdninger til den type liv som de midlertidige afprøvninger bidrager med. Der er overvejende flest som synes, at den kulturelle del af Frederiksø bidrager med et godt byliv, at området har et positivt ry og er trygt at færdes i. Nogle mener dog også, at den form for byrum med det tilhørende byliv, kunne ligge andre steder end på Frederiksø.

Hvis man skulle skabe mere liv ved at få folk til at bruge området mere, efterlyser de fleste flere mad og drikke tilbud samt et havnebad. Mange efterspørger også flere koncerter, flere kulturelle og outdoor aktiviteter samt bedre mulighed for at opholde sig på kajarealet.

Til trods for at de midlertidige afprøvninger overordnet er blevet taget godt imod af borgere i Svendborg, peger flere ting på at kommunikationen omkring aktiviteterne i området har været mangelfuld. Rigtig mange giver udtryk for, at de stadigvæk kan være i tvivl om, hvad der sker i området og efterlyser information og skiltning. Dermed findes der her muligvis nogle uforløste potentialer i forhold til at skabe mere liv på øen.

Anbefalinger

I forhold til de tre feasibilitystudier

Evalueringen har vist, at de nuværende midlertidige afprøvninger på Frederiksø i overvejende grad flugter med 1 fase af studiet "Kulturkajen som drivkraft på Frederiksø". Undersøgelsen af, hvorvidt der er blevet skabt liv på Frederiksø, er derfor primært en undersøgelse af det liv, som er blevet skabt igennem de midlertidige afprøvninger af kulturstudiet. Da respondenterne og interviewpersoner i evalueringen overordnet udtrykker begejstring omkring dette, anbefales det at den fremtidige udvikling tager udgangspunkt i kulturkajen. At de to andre retninger, outdoor og maritime oplevelser, har været vanskelige at realisere, skyldes formentlig den form de var tænkt i og ikke temaernes manglende relevans. Derfor bør der fortsat arbejdes med udvikling af disse temaer i sammenhæng med Kulturkajen.

Præg bosætningsstrategierne

Større formidling af afprøvningerne på Frederiksø i forbindelse med bosætningsstrategier. Når evalueringen viser, at de midlertidige afprøvninger også indeholder et element af bosætning, bør der gøres en større indsats for at få formidlet aktiviteterne til resten af landet. Når man leder tankerne hen på eksempelvis Papirøen i København, er der umiddelbart meget opmærksomhed at hente ved midlertidige afprøvninger og de lidt mere rå, kulturelle miljøer.

Kommunikation og åbenhed

Med en bedre formidling og kommunikation af de midlertidige aktiviteter og de muligheder for involvering der finder sted, ville man sandsynligvis i højere grad kunne involvere flere af Svendborgs borgere. Det skal være let at finde information, om hvad der sker på øen, og være tydeligere hvad der sker hvor og hvornår. Hvis de midlertidige aktiviteter for alvor skal nå hen over Frederiksbroen vil det være nødvendigt at bruge flere ressourcer på at kommunikere budskabet omkring de midlertidige afprøvninger ud samt for skabt en fortælling som flere folk nemt kan forstå. Det vil også være nødvendigt med en kommunikation som rammer en bred brugergruppe, ung som gammel, således at området opfattes inviterende og åbent for alle. Større åbningstider og flere åbne døre, vil også være med til at gøre at området fremstår mindre lukket.

Mere mad og drikke og et havnebad

Rigtig mange af respondenterne fra spørgeskemaundersøgelsen peger på, at flere mad og drikke tilbud samt et havnebad ville kunne få dem til at bruge området mere. Der bør i forhold til førstnævnte gøres en større indsats for at tiltrække en café eller restaurant, som kan være med til at trække flere folk til øen. Muligvis kunne man øge antallet af besøgende på øens sydspids, såfremt stedet blev placeret der.

En ny dåb

En udfordring ved nærværende evaluering har været at finde et navn til de midlertidige afprøvninger og området de foregår i. ”Frederiksø” dækker både over det mere traditionelle skibserhverv samt området udlagt til kultur og erhverv. Partnerne på øen har selv døbt området med de midlertidige afprøvninger ”Frederiksø Kunst og Kultur”. Spørgsmålet er dog om dette er dækkende for alle de aktiviteter der findes i området. Det anbefales dog, at man gør en større indsats for at finde et samlet navn for området. Det kan overvejes at udskrive en navnekonkurrence blandt brugere og borgere, for at tilnærme sig et endeligt navn.

Metode

Evalueringen er gennemført i efteråret/vinteren 2018 og det metodiske grundlag består af forskelligartede kilder. Dels benyttes dokumenter i Svendborg Kommunes administration som fx politiske beslutninger og evalueringer. Derudover benyttes en spørgeskemaundersøgelse, der er blevet distribueret ud, blandt andet via Svendborg Kommunes hjemmesider og Facebook og derved har været tilgængelig for et brede udsnit af borgere uden forudgående selektion (for den fulde distributionsliste, se bilag 1). Slutteligt har Svendborg Kommune gennemført semi-strukturerede interviews både med tilfældige borgere i Svendborg midtby og på Frederiksø og med medlemmerne fra Havneforum[5].

Man har valgt disse forskellige kilder til evalueringen for at sikre et stærkt metodisk grundlag. Den metodiske triangulering, der består i at afdække eksisterende formelle dokumenter, holdninger udtrykt af tilfældige igennem spørgeskemaundersøgelsen og semi-strukturerede interviews samt holdninger udtrykt af udvalgte interessenter med viden og aktivt engagement i udviklingen af øen giver et bredt perspektiv. Den metodiske triangulering bidrager til en robusthed i undersøgelsen, da man ved at indhente viden fra flere typer af kilder kan højne validiteten af evalueringens konklusioner, idet man er mere sikker på at en konklusion ikke blot er udtryk for én gruppes holdninger til Frederiksø.

Evalueringen i tal

37	Semi-strukturede interviews på Frederiksø og i Møllergade
17	Semi-strukturede interviews med medlemmerne af Havneforum
967	Spørgeskemabesvarelser
9	Udtalelser fra arrangører af begivenheder på Frederiksø

Formelle dokumenter

De formelle dokumenter, der er inddraget i evalueringen styrker evalueringen i viden om det formelle grundlag for projektets udvikling. Alene ville det dog give et entydigt perspektiv på projektets udvikling, som ville afspejle politikeres og administrationens blik på projektet. Metodisk

[5] Havneforums udgør et advisory board som har til formål at bidrage til at udvikle Svendborg Havn med udgangspunkt i Udviklingsplanen "Fremtidens Havn".

skal man dog have for øje, at de formelle dokumenter er et udtryk for de tilvalg man har foretaget og ikke rummer nuancerne i diskussioner og analyser, der ligger til grund for disse tiltag.

Indhentelse af udtalelser fra arrangører og råd

Aktører der har afholdt større begivenheder, udstillinger eller aktiviteter på Frederiksø, er blevet bedt om at indsende besøgstal samt en udtalelse omkring, hvordan arrangørerne oplevede at afholde begivenheden på Frederiksø samt andre generelle betragtninger eller overvejelser omkring det kulturelle område på Frederiksø. Desuden er alle politisk nedsatte råd i Svendborg Kommune blevet bedt om en udtalelse om området med de midlertidige afprøvninger. (Se mere i bilag 3 og 4)

Spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaet var tilgængeligt i knap 20 dage. Det bestod primært af lukkede spørgsmål[6] til en bred og udefineret gruppe potentielle brugere. Spørgeskemaundersøgelsen er blevet distribueret via flere forskellige kanaler, herunder Svendborg Kommunes hjemmesider og Facebook (se bilag 1). Derved har den været offentlig tilgængeligt for alle. Knap 1000 har valgt at svare på spørgeskemaundersøgelsen, hvilket er en tilstrækkelig stor population til at uddrage konklusioner på baggrund af, særligt set i lyset af at respondenterne ift. alders fordeling i høj grad afspejler den danske befolkning (se bilag 5). Det er dog værd at have in mente, at det fortrinsvist vil være folk med kendskab til og interesse i udviklingen af Svendborg, Svendborg Havn og specifikt Frederiksø, der vil bruge tid på at besvare spørgsmålene. Man får derved ikke en repræsentativitet af borgere uden viden om eller tilknytning til Frederiksø. Dette underkender dog ikke spørgeskemaundersøgelsens konklusioner, idet det netop er væsentligt for undersøgelsen, at holdninger til øens udvikling og aktiviteter er centrale elementer. Dvs. at et vist kendskab til øen er en forudsætning for at besvarelserne kan være brugbare. Citaterne der er udvalgt fra spørgeskemaet til nærværende rapport, repræsenterer gennemgående opfattelser af, eller holdninger til, den kulturelle del af Frederiksø.

Semi-strukturede interviews på Frederiksø og i Møllergade

Der er blevet foretaget semi-strukturede interviews på Frederiksø og i Møllergade. Der blev interviewet ca. 37 mennesker mellem 9 – 72 år og ligeligt fordelt på køn, alle med forskellige

---

[6] SurveyXact-systemet opererer med to forskellige spørgsmålstyper:

Lukkede: Spørgsmål med prædefinerede svarkategorier, hvor respondenten enten har mulighed for at vælge én eller flere svarkategorier (eksempel: køn, tilfredshed eller alder)

Åbne: Spørgsmål med åbne svarmuligheder – enten i form af tal eller tekst (eksempel: "Hvad er dit postnummer?" eller "Hvis du har uddybende kommentarer til ovenstående, er du velkommen til at skrive dem her.").

tilknytning til området. De tilfældigt udvalgte interviewpersoner er med til at give et bredt billede af kendskab og holdninger til Frederiksø. Citaterne, der er udvalgt til nærværende rapport, repræsenterer gennemgående opfattelser af området.

Semi-strukturede interviews med medlemmer af Havneforum

Som supplement til de semi-strukturerede interviews med tilfældige, er der gennemført denne række af semi-strukturerede interviews med personer med stort engagement i og viden om udviklingen af Frederiksø. Styrken i dette er, at undersøgelsen nuanceres med blik på udviklingen fra personer, der har indsigt i udfordringer, muligheder, styrker og svagheder, der er i projektets udvikling.

Ligesom de semi-strukturerede interviews med tilfældige personer, er styrken i den anvendte interviewmetode med medlemmerne af Havneforum, at der er en sammenlignelighed på tværs af interviewene samtidig med at interviewpersonerne har mulighed for at uddybe svar og pege på deres særlige perspektiver på projektet.

Svendborg Kommune har med Havneforum samlet mange forskellige stemmer fra borgere, foreninger, interessenter, ildsjæle og erhvervsliv, som skal repræsentere hele Svendborg. De interviewede medlemmer fra Havneforum er:

Anja Mia Haas
Eventchef i Svendborg Event

Annette Gjørup Lauritsen
Bestyrelsesmedlem i foreningen Svendborg Havn – bevar mig vel

Carl Aage Jensen
Bestyrelsesformand i C.C. Jensen

Charlie Vejlgaard Larsen
Formand for Kultutten på Frederiksø

Christian Ulrich
Filialdirektør i Sydbank Svendborg

Esben Hedegaard
Museumschef for Svendborg Museum

Jacob Bjerregaard Engmann
Teaterdirektør for BaggårdTeatret

Jan Askholm
Studierektor på SIMAC

Jonas G. Knudsen
Studerende ved Søfartsskolen

Jørgen Frederiksen
Bestyrelsesmedlem i foreningen Svendborg Havn – bevar mig vel

Kristian Hvass
Partner i Gråbrødre Arkitekter

Lasse Bekker
Medejer af Kammerateriet

Mette Thybo
Direktør for Naturama/Fjord&Bælt

Per Ingemann
Formand for Svendborg Amatør Sejlklub

Peter Bom Mikkelsen
Formand for musikforeningen Giant Steps

Rudi Rusforth Kragh
Formand for By og Land Sydfyn

Torbjørn Tarp
Chef for Naturturisme I/S